

Η ΑΘΛΙΟΤΗΣ ΤΩΝ
ΔΟΚΗΣΙΣΟΦΩΝ.

ἤτοι ἀπολογία ὑπὲρ τῆς πίσεως

ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

πρὸς ἀνάρεσιν τινῶν φιλοσοφικῶν ληρημάτων.

Ἐπιστολὴ Συντεθείσα παρὰ Κελεσίνας τῆ Ροδίας.

Τεργεσίω,

Ἐν τῇ Καισαρικῇ Βασιλικῇ Τυπογραφίᾳ τῆς ἡγε-
μονίας.

1793.

ΚΩΣ ΖΗΤΟΙΛΟΛ Η
ΜΟΥΣΙΚΗΚΟΔ
ΚΑΙ ΜΑΤΕΙΧ ΚΑΙ Τ
ΚΑΙ ΜΑΤΕΙΧ ΚΑΙ Τ

Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὧν ἔσυνῆκε. Παρασυνεβλήθη
τοῖς κήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὁμοιώθη αὐτοῖς.

Ψαλ. 48. Στι. 27.

"Εἰδήσεις τῆ ἐκδοτῆ πρὸς τὸν ἀναγνώστην.

Η ἐπισολή, ὅπῃ ἀνὰ χεῖρας ἔχεις, ἀναγνώσα
 ἐρασμιώτατε, εἶναι, καθὼς βλέπεις, μία
 ἀπολογία ὑπὲρ τῆς πίσεως τῆς ὀρθοδόξου. Ἄλλ' ἐ-
 πέιθῃ ἐκείνος πρὸς τὸν ὁποῖον γίνεται ἡ ἀπάντησις
 δὲν ἠθέλησε κατὰ λέξιν νὰ βάλῃ τὰ ζητήματα τε,
 ἐντρεπόμενος ἴσως, ἢ εὐλαβήμενος τὰς διαβολὰς τῶν
 ἀνθρώπων (διότι τέλος πάντων εἶναι Χριστιανὸς) αὐ-
 τή εἶναι ἡ αἰτία, δι' ἣν ἔκρινα εὐλογον νὰ σὺ σημειώ-
 σω τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπισολῆς τε, εἰς κάθε μέρος
 ὅπῃ ἡ χρῆσις τὸ καλεῖ, διὰ νὰ καταλάβῃς, μὲ πε-
 ρισσοτέραν εὐκολίαν τὴν δύναμιν τῆς ἀπαντήσεως.
 Ὁ συγγραφεὺς, καθὼς βλέπεις, ἔγραφεν εἰς φίλον

τε, ἔτε ἔγχε σκοπὸν ποτὲ νὰ δημοσιεύσῃ τὴν τοιαύτην ἐπισολὴν. Δι' αὐτὸ δὲν ἀναφέρει αὐτολεξεῖ τὰ γρηφέντα παρὰ τῷ ἑτέρῳ. Ἴδὲ εἰς ποῖα μέρη χρειάζεται σαφήνεια ἢ ἐπισολή.

Πρῶτον. Ἐἰς τὸ πρόομιον, ἐκεῖ ὅπῃ εὕρισκεις γεγραμμένον = καὶ τολμῶ νὰ σὲ εἰπῶ πῶς, ἡδὴ σὲ ἔβαλα εἰς τὸν παράδεισον κ'. Ὁ συγγραφεὺς μὲ τῆτο ἀποκρίνεται εἰς ἕναν ἀσεῖσμόν τὸ φίλθ, ὃ ἀποῖος λέγει ὅτι ἐπιθυμῶσε νὰ ἔμβῃ εἰς τὸν παράδεισον, πλὴν τὰ κλειδιά ἔιναι μακρὰν, τὰ ἔχει δηλαδὴ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ῥώμης.

Δεύτερον. Ἐπειδὴ ὁ φίλος δὲν ἔβαλε εἰς τὴν κατὰ τῆς πίστεως ἐπισολὴν τε φανερά, ποίας προτάσεις ἔγχε σκοπὸν νὰ πολεμήσῃ, ἀλλὰ λέγει ἔτω κατὰ λέξιν = τὰς προτάσεις μὲ δὲν τὰς βάνω αὐτολεξεῖ, ἀλλὰ συμπεραίνονται ἀπὸ ὅσα λέγω =, Ὁ ἑθικός μας Ἀπολογιστὴς ἐσυμπέρανε λοιπὸν εἰς τὸν δευτέρου παραγράφου ὅσα βλέπει γεγραμμένα ἐκεῖ, ὅπῃ ἀρχινᾷ = ἴδιον εἶναι τῶν σφαλερῶν

προτάσεων κ̄ =, δείχνοντας τῷ φίλῳ μὲ τῷτο, ὅτι ἔπρεπε, ἂν ἀληθεύεν αὐτὰ ὅπῃ διατείνεται, νὰ βάλῃ τὰς προτάσεις τῆ καθαράς, μὲ ἕνας τῆς προσδιορισμέσ των. Ὡς τόσον διὰ νὰ ἔχῃς μίαν ἰεὴν περὶ τῷ, τί ἦτον τὸ περιεχόμενον ἐκείνης τῆς ἐπιστολῆς, ἰδὲ ἐν συντόμῳ αἱ προτάσεις, ἢ τὰ ζητήματα, ὅπῃ ὁ συγγραφεὺς μας ἔσυρεν ἀπὸ τὸςυς συλλογισμὸς, ὅπῃ ὁ ἄλλος ἐπιφέρει τὸσον συγκεχυμένως.

Α: Ὁ φίλος λέγει, ὅτι τοιαῦτα δὲν ἐχρημάτισαν ὅσα κηρύττεν οἱ χριστιανοί.

Β: Ὅτι δὲν χωρῶν εἰς τὸν νῦντε ὅσα ἢ πῖσις διδάσκει, καὶ διὰ τῷτο τὸν θέλει τυφλόν.

Γ: Ὅτι εἶναι ἀδύνατον, πῶς ὁ θεὸς βουθεῖ ποτὲ μὲ τὴν χάριν τῆ κἀνένα ἄνθρωπον διὰ νὰ πράξῃ τὸ ἀγαθὸν κῆ νὰ πειεύσῃ.

Δ: Ὅτι ὁ θεὸς δὲν θέλει νὰ εἶναι κἀμμία θρησκεία εἰς τὸν κόσμον, διὰ τῷτο ἢ πῖσις τῶν χριστιανῶν κῆ οἱ κόποι εἶναι πράγματα μάταια.

Τῶτα ὅλα συμπεραίνονται ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴν τῆ φίλῃ, ἢ εἰς τῶτα ὅλα ὁ ἐπίκουρός μας συγγραφεὺς ἀποκρίνεται. Ἡξευρε ἀκόμι, ὅτι ὁ ἀντίπαλος γράφει εἰς τὴν ἐπιστολὴν τε, λέγωντας τῆ φίλῃ ὅπῃ ἔκαμε τὴν παρῶσαν ἀπόκρισιν = διαδάσσε τὸ περὶ σκέψεως τῆ Ἐυγενίου, ἢ βλέπεις ἂν δὲν ἔχω δικαίον =. Τῶτο τὸ περὶ σκέψεως εἶναι ἓνα τμῆμα τῆς λογικῆς τε, τὸ ὁποῖον περιέχει (18.) παραγράφος. Δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν τῆ λέγει ὁ συγγραφεὺς ἀποκρινόμενος = μὲ εἴλλεις εἰς τὸν Ἐυγένιον νὰ διαδάσω κ τ =.

Πρὸς τέτοις ἡξευρε, ὅτι ὄχι μόνον εἰς τὰ ἄνωθεν ὁ ἀπολογιστὴς ἀποκρίνεται τῆ φίλῃ, ἀλλὰ ἀκόμι ὅθεν τὸ καλεῖ ἢ χρεῖα, ἀπαντᾷ ἢ εἰς πολλὰς ἀμφιβολίας, ὅπῃ ἔχεν ἀναφορὰν μὲ αὐτὰ τὰ ζητήματα. Τέλος πάντων τὸν παράγραφον σημειωμένον μὲ (π) μὲ τὸν ὁποῖον τελειώνει ἢ ἐπιστολὴν, τὸν κρίνω ἄξιον νὰ τὸν ἀναγνώσῃς μὲ προσοχὴν, ἐπειδὴ ἐκεῖ εἰς ὀλίγας γραμμαῖς βλέπεις εἰς τί κρέμαται ἢ ἄνδρα.

ἀνδραγαθία τῶν τοιούτων φιλοσόφων, καὶ ποῖα εἶναι τὰ αἰτία, ἐξ ὧν οἱ ἀληθεῖς χριστιανοὶ σέλλεν τοὺς φιλοσόφους εἰς τὸν ἐξορκισμόν.

Ὡς πρὸς τὴν φράσιν, ὅπῃ μεταχειρίζεται ὁ συγγραφεὺς, καὶ ὡς πρὸς τὴν διάταξιν, καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἐπιχειρημάτων (μὲ ὅλον ὅπῃ ἦτον ἠναγκασμένος νὰ ἀκολουθῇ συχνὰ τὴν σύγχυσις, καὶ τὸ ἀσαφές τῆς ἐπισολῆς τῆ φίλῃ) σὲ ἀφίνω κριτὴν, ἀγαπητὲ Ἀναγνώσα, ἂν ὁ συγγραφεὺς ἐπέτυχῃ τῆ σκοπῆ, καὶ ἂν ἡ φράσις, καὶ τὰ ἐπιχειρήματα εἶναι ἀρμόδια πρὸς τὴν ὑπόθεσιν.

Ἐρῶσο.

Handwritten text in a Gothic script, likely a medieval manuscript. The text is arranged in approximately 12 lines, with a horizontal line drawn across the page above the first line of text. The script is dense and characteristic of the late Middle Ages. The page is framed by a decorative border consisting of repeating floral and scrollwork motifs.

Handwritten text, possibly a signature or a specific heading, located in the lower middle section of the page. It appears to be a single line of text, possibly in a different script or a specific dialect.

Τῷ ΠΟΘΕΙΝΟΤΆΤΩ ΤῶΝ ΦΙΛΩΝ ΜΟΙ
ΧΑΙΡΕΙΝ.

Ὅχι ὀλίγην ὑποχρέωσιν ὁμολογῶ πρὸς τὴν ὑ
μετέραν ἀγάπην, κὺρ Ἰωάννη παμφίλα-
τατε, διὰ τὴν φιλικὴν ἐμπίσευσιν τῶν ἀποκρούσων
σε λογισμῶν, κὺ διὰ τὴν ἔξοχον τιμὴν, ὅπῃ μὲ
δίδοις, νομιζωντάς με Ἰκανὸν νὰ σὲ κάμω τὴν λύ-
σιν. Μὰ πόσον ἐπεδύμην νὰ ὑπερῶμαι κὺ τῆς ἐμ-
πισεύσεως, κὺ τῆς τιμῆς, κὺ νὰ μὴ σὲ ἔβλεπα πο-
λιορκέμενον ἀπὸ τόσους σοχασμέσ ὀλεθρίους, σο-
χασμοὶ ὅπῃ τῷ ὄντι ἀρπάζεν τὴν ἀνάπαυσιν τῆς
ψυχῆς, ἐμφυσῶν μιαν ἀποτρόπαιον ψυχρότητα εἰς

τὴν πλήρωσιν τῶν χρῆσῶν μας, καὶ ὅλως εἰ ὅλα ἀγωνίζονται νὰ ἐκριζώσῃ τὴν ἀρετὴν. Ἡ πληγὴ ἔχει διὰ θεοῦ εἰς τὴν Γάγγρην, καὶ ἂν δὲν σερχθῇ ὁ ἀσθενὴς τὴν τομὴν, καὶ τὸ καύσιμον, εἶναι ἀπηλπισμένη ἢ φερπέειχ. Πρέπει νὰ ἐξετάσῃς λοιπὸν ὅχι μὲ προκτεχημένην ψυχὴν ἐκείνη, ὅπῃ ἡ ἀδυναμία μας θέλει ἐπιφέρει πρὸς τὴν ἀπάντησιν, ἀλλὰ νὰ βάλλῃς εἰς πρᾶξιν τὴν νεθεσιάν τῆ σοφῆ Πλάτωνος = ὅτι τότε εἶναι τινὰς ὀρθὸς εἰς τὰς κρίσεις τε, ὅταν δὲν φοβεῖται τὴν ἀλήθειαν, καὶ δὲν εἶναι ἐναντίον τῆς παρωργισμένους. = Δὲν θέλω λείπει ὅμως ἕτε ἐγὼ, νὰ γένω καὶ αὐτῶ τῶ ἐμαυτῶ με ἀνώτερος εἰς ἕνα κερὸν, ὅπῃ ὁ κίνδυνος εἶναι τῶσον μέγας, ἕνα πρὸς δόξαν τῆς ἀληθείας, ἄλλο πρὸς ἀπαλλαγὴν τῶ φιλάτε τῶν φίλων μας. Ἐπειδὴ κα θῶς δὲν εὐρίσκεται ἄλλος νὰ σὲ ἀγαπᾷ περισσότερον, ἔτρε δὲν εἶναι κινένας, ὅπῃ νὰ φροντίσῃ διακαέστερον ἀπὸ ἐμένα τὴν ἡσυχίαν σε, καὶ τὴν σωτηρίαν.

Τὰ ἐπιχειρήματα δὲν θέλουν φανῆ σολισμένα

ἕτε

ἔτε μὲ ἀνδριάν εὐγλωττίαν ῥητορικὴν, ἔτε μὲ ταῖς ἄλλαις βαφαῖς τῆς τῆς τέχνης. Ἄλλ' εἰς τὸν αὐτῶν, θέλει φαίνεται μία κρίσις εὐθεία, καὶ συλλογισμοὶ θεμελιωμένοι ἐπάνω εἰς τὴν ἀπλευράτην ἀλήθειαν. Καὶ τολμῶ νὰ σὲ εἰπῶ, πῶς ἦδη σὲ ἔβαλα εἰς τὸν παράδεισον, ἂν ἀναπολήσῃς τὰ γεγραμμένα ἐλεύθερος ὀπὸ Βολταιρικός, Ῥωσωνικός, καὶ Τυνδαλικός προλήψεις.

Ἴδιον εἶναι τῶν σφαλερῶν προτάσεων νὰ μὴ ἔρχονται γυμναῖ εἰς τὴν ἐξέτασιν ὅτι λογῆς εἶναι, ἀλλὰ πάντοτε κεκρυμμένοι ὑποκάτω εἰς μίαν ἐσθρυνωμένην λόγων πλοκήν. Καὶ δὲν σὲ κάμνω ἄδικον, ἂν ἔτῃ ἀποτόμως συμπαιρᾶν, ὅτι αὐταὶ αἱ ἐδικαισε, ὅπῃ φοδῶνται τὸ φῶς, πῶς εἶναι μία ἀπὸ ἐκείνας. Μὲ σέλλεις εἰς τὸν Ἐυγένιον νὰ διαβάσω τὸ περὶ = ΣΚΕΥΕΩΣ = καὶ ἐγὼ ἔτρεξα πρόθυμος νὰ σὲ ὑπακῶσω. Τὸ ἐδιάδασα, τὸ ἐξαναδιάδασα, ἔτε ἠμπόρεσα νὰ ἔυρω ἐκείνην τὴν πηγὴν, ἐξ ἧς τραβᾶς τὸς κανόνας, δυνάμει τῶν ὁποίων

ἔτε τὴν πραγματικὴν ἀλήθειαν δὲν χαρίζεις εἰς τὸς
τῆς πίστεως κήρυκας.

Προσθέτεις ἐπακολούθως,

"Ὅτι δὲν χωρῶν εἰς τὴν κατάληψίν σου ἐκείνα, ὅπῃ ἡ
πίστις διδάσκει, καὶ ὅτι εἰάζωντάς σε νὰ τὰ πισεύσῃς
αδιαικτως ὅλα, σὲ θέλει ΤΥΦΛΟΝ.

Ἐπεμβαίνεις ἔτι κατὰ τῆς θείας χάριτος, καὶ
ἐναγωνίζεσαι νὰ ἀποδείξῃς, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἠμπορεῖ
νὰ τὴν μεταχειρισθῇ πρὸς βοήθειαν τῶν ἀνθρώπων,
ἐπειδὴ ἂν ἀληθῶς τὴν μεταχειρισθῇ, ὁ Θεὸς πίπτει
εἰς τὴν ἀντίφρασιν.

Φαίνεται ὅμως εἰς αὐτὸς ὅλος σε τὸς συλλο-
γισμὸς, ὅχι ἡ ἀληθὴς εὐταξία τῶν ἐπιχειρημάτων
μιάς ὀρθῆς διαλεκτικῆς, ἀλλ' ἡ σύγκρισις μιᾶς σο-
φικῆς ἐπιχειρήσεως, ὅπῃ ζητᾷ τὴν ἀταξίαν διὰ
κρησφύγετον.

Τῆτα ὅλα τείνου νὰ μᾶς δώσεν νὰ καταλάβω-
μεν „ ὅτι δὲν εἶναι καμμία θρησκεία ἀπὸ τὸν Θεὸν
θελιτῆ, καὶ ὅτι τῶν χριστιανῶν οἱ κόποι εἶναι μάταιοι.

Ἐπει-

— Ἐπειδὴ ὁμῶς τὸ κεφάλαιον τῆς κατηγορίας κρέματαί ἀπὸ τὸ περὶ σκέψεως, θελομεν κάμει καὶ ἡμεῖς τὴν ἀπάντησιν ἀρχινῶντες ἀπὸ ἐκείνου.

Δυσὸν θάτερον, λογιώτατε. Ἡ ὁ κύρ' Ευγένιος νομίζει διὰ ἀληθῆ ὅσα συνηρομολόγησε καὶ ἔγραψεν εἰς τὸ ΠΕΡΙ ΣΚΕΨΕΩΣ τῆς λογικῆς τε, ἢ ὅχι. Ἄν περὶ τῶν τοιούτων αὐτὸς ἔχει μίαν ἐντελῆ πληροφορίαν ὅτι ἀληθεύει, καὶ ἂν αὐτὸς εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν δέχεται καὶ ὁμολογῆι τὴν διδασκαλίαν τῆ' Ευαγγελίᾳ ὡς ἀληθῆ, ὡς θεῖαν καὶ ἐπομένως, ὡς ἐπέκεινα διασαγμῶ, ὁ κύρ' Ευγένιος πίπει (κατὰ σέ) εἰς μίαν ἀντίφρασιν ἀπροφάσιτον.

Ἕναι γνωσὸν καὶ εἰς τὰς ἀπλοσέρες,

Ὅτι ἀπὸ δύο προτάσεις, ὧν ἡ μία ἀναιρεῖ τὴν ἄλλην, δὲν ἀληθεύει ποτὲ παρὰ μία μόνη.

Ἀπὸ αὐτὰς τὰς δύο

— Ἡ πίσις τῶν χριστιανῶν Ἕναι θεῖα.

— Ἡ πίσις τῶν χριστιανῶν δὲν Ἕναι θεῖα.

Ἡ μία μόνον πρέπει νὰ εἶναι ἀληθινή. Ἐπειδὴ

Ἰεῦ.

Ἰξεύρεις ὅτι τὸ = ἔσαι = μὲ τὸ = δὲν εἶναι =
 ἔχεν ὅλην τὴν ἐναντιώσιν, ὅπῃ ἠμπορεῖ νὰ ἐνοήσῃ
 ὁ ἀνθρώπινος νῦς.

Ἄλλὰ, καθὼς νομίζεις, ὁ κύριος Ἐυγένιος εἰς τὸ
 περὶ σκέψεως κεφάλαιον τῆς λογικῆςτε δείχνει.

ὅτι

= Ἡ πίσις τῶν χριστιανῶν δὲν εἶναι θεία.

Ἐἰς τὸ αὐτὸ κεφάλαιον (καὶ εἰς τὸ καλὰ) καθὼς καὶ
 ἀλλαχῶ εἰς τὴν λογικῆντε, αὐτὸς ὁμολογεῖ

ὅτι

= Ἡ πίσις τῶν χριστιανῶν εἶναι θεία.

Λοιπὸν ὁ κύριος Ἐυγένιος (κατὰ σὲ) αὐτὸς ἑαυτὸν ἀν-
 τιφάσκει. Ἐκ τότε ἀκολουθεῖ.

ὅτι

"Ὅταν ἓνας τις δέχεται ὡς ἀληθεῖς ἐξίστα δύο
 προτάσεις, ὧν ἡ μία ἀναιρεῖ τὴν ἄλλην, αὐτὸς ὁ
 τις, ἂν ἐν ἀγνοίᾳ τῆτο πάχει, εἶναι ἀσυλλόγιστος.

"Ἄν ἐν γνώσει, αὐτὸς εἶναι τῷ σκαιῷ κόμμα-
 τος, κακίῃθης δηλαδὴ, καὶ ὑποκριτῆς.

"Ἐπε-

"Επεται ἄρα ὅτι ὁ κύρ 'Ευγένιος (κατὰ σέ) ἢ τῆς μιᾶς μερίδος εἶναι, ἢ τῆς ἐτέρας. Μένει λοιπὸν αὐτὸς, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, ἀπροφάσιτος, ἢ διὰ τὴν ἀσυλλογισίαν, ἢ διὰ τὴν ὑπόκρισιν.

'Εδῶ σοχάζομαι ὅτι θέλεις ἐρυθριάσει, καὶ θέλεις εἰπῆ ὅτι ποτὲ δὲν ἦτον σκοπὸς σε νὰ δείξης τὸν Ἀρχιερέα 'Ευγένιον ἀσυλλόγιστον, ἀλλὰ μόνον ἠθέλητες νὰ παρασύρης ὅτι τὰ ἐν τῷ περὶ σκέψεως καθάπτονται τῆς πίστεως κατὰ πάντα τρόπον. "Αν τῆτο εἶναι, φιλε, ἐσὺ ῥίπτεις τὸν κύρ 'Ευγένιον εἰς πολλὰ πικροτέραν περίεασιν. Τὸ νὰ εἶναι τινὰς ἀσυλλόγιστος εἶναι δυσυχία Ἰσως, ὄχι ἀμάρτημα, ὄχι πράξις ἀξία ποινῆς. Τὸ νὰ εἶναι ὑποκριτὴς πρόερχεται ἀπὸ ἓνα θυθὸν κακοτροπίας, καὶ διαστροφῆ ψυχῆς. Μὴ φαινόμενος λοιπὸν ὁ κύρ 'Ευγένιος ἀσυλλόγιστος ἐμδαίνει ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν τάξιν τῶν κακοτρόπων. Καὶ Ἰσὲ τί ἀπήλαυσε ἀπὸ τὴν λογιότητάου, ὅπῃ τὸν ζητεῖς βοηθὸν, διὰ τὸν ἀγῶνα, ὅπῃ κατέβαλε νὰ συνερανίσῃ τὴν λογικὴν. Τῆτο συνάγεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω.

'Εδῶ.

Ἐθαύμασα, καὶ πάλιν θαυμάζω τὴν λογίαν ἀπερισκέπτως τινὲς προσάπτειν ἐκπλαγίαν δυσπισίαν (καὶ ἀδείαν ἐνίοτε) εἰς ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἡ ὁλόκληρος ζωὴ δὲν εἶδεν, παρὰ σημεῖα εὐσεβείας, ἀρετῆς, καὶ κρίσεως ὀρθοτάτης. Τοιοῦτος ἔφρανε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βέλγαρις καὶ διὰ συγγραφῆς, καὶ διὰ φωνῆς ζωσῆς, εἰς κάθε καιρὸν, ὅπῃ ἔτυχεν ἀγὼν ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ ἀληθείας. Ἄλλ' ἡ λογίότης σε, χωρὶς νὰ κάμῃς προσοχὴν εἰς τῆτο, τὸν πρόμαχον τῆς Ἐυαγγελίᾳ τὸν θέλεις τῷ Ἐυαγγελίου ἀντίπαλον.

Ὁμολογῶ ὅτι διὰ νὰ τὸν ἀνορθώσης ἀπὸ τὴν ἀντίφασιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπερισκέπτως τὸν ἔβριψες, καὶ διὰ νὰ ἀθωωθῇ ἀπὸ τὴν κατηγορίαν τῆς ἀσυλλογιστίας, καὶ τῆς ὑποκρίσεως, σὺ μένει πάντοτε νὰ εἴπῃς ὅτι ὁ φιλόσοφος τῆτος, ἔτε ὑποκριτὴς, ἔτε ἀσυλλέγματος ἔναι, ἔτε περὶ τῶν τοιούτων πίπτει εἰς τὴν ἀντίφασιν. Ἐπειδὴ ἐκεῖνα ὅπῃ ὁμολογεῖ ἀληθῆ (τὴν πίσιν δηλαδὴ) καὶ τὰ ὁποῖα ἀνιχνεύονται, δυναμει τῶν ὅσα ἔγραψε εἰς τὸ περὶ Σκέψεως (καθὼς λέγεις)

λέγεις) δὲν τὰ ὁμολογεῖ κατὰ λόγον φιλοσοφικόν, δὲν ἔχει περὶ αὐτῶν ἱκανὰς ἀποδείξεις. Πείθεται πῶς εἶναι ἔττι, ἢ δια τί φοβεῖται τὸ μετὰ τὴν ζωὴν ἐσίμενον, ἢ διὰ τί δὲν ἐλέπει καθαρότερα, ἢ διὰ τί καὶ αὐτὸς ἔχει τὰς προλήψεις τῆς ἀνάγκης, κτ. Τοιοῦτος λόγος τὲς εἶπαν πολλοὶ. Καθὸ φιλόσοφος, μᾶς διδάσκειν αὐτοὶ οἱ πολλοὶ, γράφει ἐκεῖνο, ὅπῃ φρονεῖν οἱ φιλόσοφοι. Καθὸ Χριστιανὸς λέγει τὴν πίσιντε ἀληθῆ: μὴ ὅλον ὅπῃ αὐτῇ ἢ πῆσις φιλοσοφικῶς ἀναρῆσαι. Κατὰ τῆλον τὸν ἔυμορφον σοχασμὸν ἐγὼ σὲ λέγω, ὅτι ἔχεν ὑπαρξιν καὶ οἱ τραγέλαφοι. Τί ὑψηλοὶ νοεῖς!

Ἀκολουθεῖ λοιπὸν ὅτι κατ' ἐξένα τρόπον τὸ προσωπικὸν κύρος τῆ Ἐυγενίε εἶναι πρὸς βοήθειάν σου. Ἐπειδὴ, ἢ (ὡς ἄνωθεν) εἶναι ἀσυλλόγιτος, καὶ τότε τί κύρος ἔχει; ἢ εἶναι ὑποκρηῆς καὶ ἔτε τότε ἔχει κύρος, ἐπειδὴ εἶναι κρυπλὸς ἀντίπαλος, ὅχι ἀδιάφορος δικασῆς, ὅχι φιλόσοφος φιλαλήθης, ἢ εἶναι πραγματευτῆς τραγελάφων εἰς τῆλο, μὴ ὅλον ὅπῃ εἰς

τὰ λοιπὰ ὀρθῶς συλλογιζεῖται, καὶ τότε τί βάρος ἔχει ἓνα κύρος θεμελιωμένον ἐπάνω εἰς τραγελαφικὰς λογισμὰς;

Ἡράκλειος! εἰς τί καταντᾷ ἐξ ἀλίαντου τῆτος ὁ ἔνδοξος Ἀρχιερεὺς!

Ἄλλ' ἔτε τὰ ἐν τῷ περὶ σκέψεως σὲ βοηθῶν, καὶ ἐξ ἀρχῆς σὺ τὸ εἶπα.

Μένει λοιπὸν, ὅτι ὅταν δείξω μὲ ἐπιχειρήματα, ὅπῃ νὰ ἀρκῶν πρὸς κάθε ἄνθρωπον, ὅπῃ διαλέγεσθαι φιλαλήθως, ὅτι τῷ Χριστῷ ἡ θρησκεία δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶναι τῶν ἀνθρώπων ἐφεύρεμα, δικαίως τότε θέλεις καταδικασθῆ, ὅτι ἔλε τὴν δύναμιν τῶν λόγων τῆ Ἐυγενεῖς ἐζυγοςάλησες, ἔλε ἐμυριδῆ ἐπίκρισιν ἔκεμες ἐπάνω εἰς τὴν θρησκείαν. Πόσους ὁμοιοπαθεῖς ἔχεις!

Ἄυτὴ ἡ ἔλλειψις τῆς ἐπίκρισεως σὲ ἠνάγκασε νὰ κάμῃς τὰς συλλογισμὰς ἐκείνας, ἄς τὰς ὀνομάσω καρκίνοφυεῖς, οἱ ὅποιοι, καθὼς τὰ βήματα τῶν καρκίνων, ἔτε ῥυθμὸν ἔχον, ἔλε διοίκησιν. Ἀναιρέεις,

κατασκευάζεις, συγκλώθεις τὰ ἄκλωσα, καὶ με μό-
νην τὴν ἄκραν ἐνός πλερῶ χῆνας, με τὴν ἄκραν λέ-
γω τῷ κονδυλίῳ σὺ ἐφάνη: Ἴσως, ὅταν μὲ ἔγρα-
φες τὴν ἐπιστολὴν, ὅτι θέλεις ὥσει μίαν θανατη-
φόρον πληγὴν εἰς τὰ τῆς θρησκείας. Τὸ ἐπιχεί-
ρημα δὲν εἶναι μικρὸν. Ὁ Ἡρακλῆς, φίλε, ποῖε
δὲν ἔκαμε τόσον.

Ἐνθυμῶ ὅμως, παρακαλῶ, ἄλλην φορὰν να
μὴν ἐπιφέρεις φιλοσόφων συγγράμματα, ἂν πρῶ-
τον ἢ λογιόησσε δὲν κάμης εἰς αὐτὰ τὴν προσήκε-
σαν σκέψιν. Καὶ καθὼς εἰς τὰ προσηθέντα φαί-
νεσαι, ἐδὼ κάμμιαν δὲν ἔκαμες.

Ἄς ἔλθωμεν εἰς τὴν ἀπόδειξιν, ὅπῃ σὺ ὑπο-
χέθηκα, καὶ ἄς ἰδῶμεν πόσον δίκαιον ἔχεις.

Ἄκουε.

Ἡ αὐτὴ ἢ πίσις ἔχει ἀληθῶς τὴν ἀρχὴν τῆς
θεόθεν, ἢ εἶναι, καθὼς νομίζεις, τῶν ἀνθρώπων ἐ-
φύρεμα. Ἄν εἶναι θεία, δὲν λέγω τί πρέπει να
καρτερῶν ἐκείνοι ὅπῃ τὴν σιλιεὺς, καὶ ἀμφισάλλων.

"Αν είναι έφευρεμα τῶν ἀνθρώπων, τώρα θέλομεν γὸ ἰδῆ.

Ὁ ἄνθρωπος είναι ἕνα ζῶον φύσει ὑπερήφανον, ιδιόρρυθμον, καὶ, ὅπῃ δὲν εὐχαριεῖται εἰς ἄλλα, παρὰ εἰς ἐκείνο, ὅπῃ ἔχει ἀναφορὰν μὲ τὰς πλῆσις τε, καὶ μὲ τὰς ὀρέξεις. Ἀγαπᾷ πάντοτε νὰ ἀνεργῆ ἑλευθέρως, καὶ εἰς τὴν θέλυσίν τε, νὰ μὴν ἐγνωρίζει ὅρια. Τὰτι είναι μία ἀλήθεια ψιλαφητὴ τὴν ὁποῖαν τὴν ἠξέυρομεν ὅλοι ἐκ τῆς ἰδίας μας πείρας. Ἡ εὐχαρίστησις τῶν παθῶν τε, ἢ ἀπὸ λαυσις τῶν σωματικῶν ἀγαθῶν, ἐν συντόμῳ, ἢ διὰ τῶν αἰσθήσεων ἡδονὴ είναι ὁ πρὸς ὄν ὅρος πρὸς τὸν ὁποῖον φέρεται, δηλαδὴ ἢ μόνη ἀπὸ αὐτὸν λογιζομένη εὐτυχία. Κάθε πρᾶγμα ὅπῃ ἀντίκειται εἰς αὐτὴν είναι εἰὰ τὸν ἄνθρωπον μία δυσυχία, πρᾶγμα τετέστιν ἀποτρόπαιον, καὶ φευκτὸν. "Αν τῆτο είναι ἀληθινὸν (καθὼς είναι ἀληθέστατον) πῶς ἠμποροῦμεν νὰ ἐνοήσωμεν χωρὶς ἀνατροπὴν, τῆ λογικῆ μας, καὶ ἄρνησιν τῆς ἰδίας μας πείρας, ὅτι οἱ ἐφευρεταὶ

τῆς

τῆς θρησκείας νὰ ἔγιναν ἐξάιφνης, καὶ χωρὶς λόγον, τὸσον ἐχθροὶ εἰς τὴν ἰδίαν τῆς φύσιν, ὡσεὶ νὰ ἐάλυν ἓνα ὄρον τὸσον γενὸν εἰς τὰς ὀρέξεις των, ἓνα ζυγὸν τὸσον ἀπότομον εἰς τὰ σκιρτήματα τῶν παθῶν τῆς, καὶ νὰ περισφίγγεν τὴν ἀπόλαυσιν τῆ σώματος εἰς μίαν τὸσον μικρὰν διάμετρον; ἢ αὐτοὶ οἱ ἐφευρετὰὶ ἦγον ἄνθρωποι φρόνιμοι, ἢ μωροὶ. Ἄν τὸ δευτέρον, πῶς ἐδυνήθησαν νὰ συγγράψουν καὶ νὰ διδάξουν πράγματα τὸσον ὑψηλά, ἰδιωκὴν τὸσον ἐσχατον, ὅ, φιλογῆς εἶναι ἐκείνη τῆ Ἐυαγγελίᾳ; ἄν τὸ πρῶτον, πῶς ἠθέλησαν νὰ ὑποφέρουν τὰ πάνδεινα διὰ νὰ συστήσουν ἓνα ἀπλῶς γένημα τῆ νοῦς των; τὸ ἕκαμαν ἴσως διὰ δόξαν; βέβαια διὰ πρόσκαιρον, ὅχι ὅμως διὰ αἰώνιον. Διατί μὲν ὄντας θρησκεία θεῖα δὲν εἶναι ἔτι ἀνθρωπιὰ μέλλουσα. Ἄλλὰ ποία ἄλλη ἐσάθη ἡ δόξα τῆς, παρὰ λιθασμοὶ, φυλακαὶ, γυμνωσις, πείνα, ῥαβδισμὸς, καὶ βίαιαι θάνατοι; μὰ τῆλοι οἱ ἐφευρετὰὶ ἦτον πολλοὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, ἢ ὀλίγοι; ἄν ἦγον πολλοὶ, πῶς ὁμογνώμησαν εἰς ἓνα ἔργον τὸσον πο-

λυκίνδυνον κῆ τὸσον ἀκερδές, τὸσον ἀντιπαλον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κλίσειν τῆ κατ' ἐνός των, ὡσάν ὅπῃ σφραγίσει τῶν ἡδονῶν ἐναντίων; "Αν ἦλον ὀλίγοι, πῶς ἐπλήρωσαν τῆτο τὸ κήρυγμα εἰς τόσα ἔθνη διάφορα, καθὼς εἰς Ἰουδαίους, Ἕλληνας, Αἰγυπτίους κτ = εἰς ἔθνη μάλισα σοφά, κῆ ὅπῃ ἤκμαζον τότε εἰς τόσα εἶδη παιδείας;

Δὲν ἔδωσες ποῖς, λογιώτατε, μίαν προσεκλικὴν βολὴν, ὀφθαλμῶ ἐπάνω εἰς τὴν ἰσορίαν τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἰουδαίων, κῆ τῶν Ῥωμαίων, διὰ τὰ ἰῶς ἂν οἱ κήρυκες τῆ Ἐυαγγελίᾳ ἔσπειραν τὸν λόγον τῆ θεῶ εἰς ἔθνη ἀπαιδευτα, κῆ ἀκολέθως ἔυκολα νὰ δεχθῶν τὴν ἀπάτην, ἢ ἂν ἐκήρυσσαν τὴν διδασκαλίαν τῆ Χριστῶ ἐν μέσῳ ἀνθρώπων, ὅπῃ ἐνόμιζον νὰ ἔχεν τῆς σοφίας τὸν κολοφῶνα, κῆ ὅπῃ ἦλον τὸσον περισσότερον δυσκατάπεισοι, ὅσον ἀξιώτερον ἐνόμιζον τὸν ἐαντὸν της; Διὰ ὅσους ἠξέυρεν τὸ ὄξυ κῆ τὸ φίλερι τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς διαλέξεις, τὴν ἰσχυρογνωμίαν τῶν Ἰουδαίων εἰς τὸ νὰ δεχθῶν

κάθε

κάθε νέαν ἀλήθειαν, ἢ τὸν θηριώδη ἢ αἰμοβόρον
 χαρακτῆρα τῶν τότε Ῥωμαίων, τὸ πρῶτον θάυμα,
 ὅπερ εἰς αὐτὸς παρασάινεται, εἶναι, τί λογῆς οἱ Ἀ-
 πόστολοι ἐδυνήθησαν νὰ φέρῃν εἰς τὴν τῆς ἀληθείας
 ἐπίγνωσιν ἔθνη τοιαῦτα εἰς καιρὸς τόσον διεφθαρ-
 μένους, ὅτε ἡ ἀρετὴ ἐκαλύπτετο ἀρχυνομένη, ἢ κα-
 δε εἶδος κακίας ἔιχε τὴν ἔδραν τε εἰς κάθε κατὰ-
 ρασιν ἀνθρώπων.

Ἄλλὰ πῶς αὐτοὶ οἱ κήρυκες ὄντες ὀλίγοι, ἢ
 ἀκολύθως ἀδύνατοι, ὅν ἀπεσκορακίσθησαν εἰς τὸν
 ἄδην εὐθύς ὅπερ ἀνεχάσκησαν νὰ κηρύξῃν μίαν δι-
 δασκαλίαν τόσον ἀντικειμένην εἰς τὴν ἀντιλακτίζου-
 σαν φύσιν τῶν παθῶν, ἢ εἰς τὰ ἦδη τῶν καιρῶν
 ἐκείνων, πρὸ τῆς νὰ φθάσῃν νὰ σερεώσῃν τὸ κήρυ-
 γμὰ των; ἂν ἡ προπλήρωσις τῆς θρησκείας ἤθελεν
 εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς εὐκολυνθῆ ἀπὸ Βασιλεῖς, ἰσως
 τότε ἤθελε νομισθῆ τῆτο, ἐφεύρεμα τῶν Βασιλέων
 πολιτικὸν διὰ νὰ κρατῆν τὸς λαὸς εἰς ὑποταγὴν,
 χαλινοῦντες τὸς μὲ μελλούσας ποινὰς, ἢ βραβεῖα, ἢ

μὲ μίαν πλασματικὴν θεότητα, ὅχι κατ' ὄρωμα
 μερικῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ τρέξε εἰς τὴν Ἱστορίαν,
 καὶ θέλεις ἰδῆ ὅτι οἱ Βασιλεῖς ἐσάθησαν αὐτοῖ, ὅπῃ
 εἰς τὰ διάστημα τριακοσίων καὶ τῶσων χρόνων, τὴν
 κατὰ τρεξαν μὲ τὴσιν θηριωδίαν. Ὅπῃ ἐφάνευ-
 σαν τὰς κήρυκας τῆς, καὶ ὁμολογητὰς, ὡσαν σα-
 σιασὰς, καὶ ὡς ἐπίβλους. Θέλεις εὐρῆ ἐπιγῆσεις
 σφαγῶν, καὶ τραγικῶν θανάτων, κολασηρίων, ὅπῃ
 φέρει εἰς φρίκην: τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐναντίον
 πῶσων; Ἐναντίον ἀνθρώπων ὅπῃ ἀπέθανον μὲ τὸ ὄ-
 νομα τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ χεῖλη, καὶ τῶν ὁπῶσων τὸ
 μόνον ἔγκλημα ἦταν τῶν ἡθῶν τῆς ἡ ἀγιότης. Εἰς
 τὴν περίοδον τῆς διαδόσεως τοῦ κηρύγματος, ἂν μὴ
 ὁ χυδὸν λαὸς ἤθελε φανῆ ἐκείνος, ὅπῃ νὰ γέ-
 νη ὑπερασπιστὴς, καὶ λατρίς τοῦ Ἐυαγγελίου τῆς χά-
 ριτος, ἴσως οἱ διαγμῶι σε εἶχαν τότε μίαν πλέον
 εὐπρόσωπον ἄψιν. Ἀλλ' ὅταν ἐλέπω ἄνδρας πε-
 παιδευμένους, ὅταν ἐλέπω ἀρχιερατῆγες, ὅταν ἐλέ-
 πω γερεσιασὰς, ὅταν ἐλέπω Ἐυγενεῖς διαφόρων τὰ
 ξῶων,

ξῶν, ὅταν βλέπω ἡγεμόνας ὀλοκλήρων Ἐπαρχιῶν καὶ Ἐθνῶν, νὰ παραιτῶνται γὰς διαφορὰς ἀξίας γων καὶ γὰς ἡδονὰς τῆς ζωῆς, καὶ ὄχι μόνον νὰ ἀλλάσῃ πολλοὶ τὸ ἔνδυμα καὶ τὰ σημεῖα τῆ ἀξιώματός τε με ἕνα γραχὺ κιλίκιον, ἀλλὰ νὰ γρέχον, ὅτε τὸ ἐκάλεσεν ἡ χρῆια, με θάρσος καὶ με χαρὰν, εἰς τὴν σφαγὴν καὶ εἰς τὸ μαρτύριον, σὲ βεβαιῶνῶ, ὅτι ἀναγκάζομαι νὰ εἰπῶ = ΔΑΚΤΥΛΟΣ ΘΕΟῦ ἘΣΤΙΝ ὍΤΤΟΣ.

Τὸ μεγαλύτερον δῶρον τῆς φύσεως εἶναι ἡ ζωὴ. Καὶ διὰ νὰ ἀποφασίσῃ γινῶς νὰ γὴν χάσῃ πρέπει νὰ ἔχῃ πολλὰ μεγάλας αἰτίαις. "Ὡστε νὰ κρῖνῃ πολλὰ μικροτέραν γὴν ἀπώλειαν τῆς ζωῆς ἀπὸ γὴν ἀπώλειαν γῆ πράγματος, ὅπῃ γὴν ἀναγκάζει νὰ συναπαντήσῃ γὴν θάνατον μὰ προθυμίαν.

Τὰ θαύματα, ὅπῃ οἱ πρῶτοι θεμελιωταὶ τῆς θρησκείας εἶδον ἀπὸ γὴν Ἐτὸν τῆς Παρθένου, ἡ ἀγιότης τῆς διδασκαλίας τε, τὸ ὁσιμεῖραι παράδειγμα τῆς ζωῆς τε, ὁπρσαντικὸς τρόπος με τὸν ὁποῖον ἔ-

καμε γνωσὴν ἐνίστε καὶ εἰς αὐτὰ τὰ σοιχῆια τὴν
 θεῖαν τοῦ θελήσιου, αὐτὰ τὸς ἠνάγκασαν νὰ πισεύ-
 σουν, νὰ κηρύξουν, καὶ νὰ δεχθῶν τὸ μαρτύριον. Καὶ
 τὰ θαύματα, ὅπῃ διὰ τῶν τοιῶτων ὑπαργῶν τῷ Χρι-
 στῷ εἶδον ἀκολέθως οἱ προσερχόμενοι εἰς τὴν πίσιν,
 αὐτὰ τὸς ἠνάγκασαν νὰ μιμηθῶν ἐκείνης τὸς θεῖας
 κήρυκας, καὶ νὰ δεχθῶν ἐξίστα τὴν σφραγὴν διὰ τῷ
 Χριστῷ τὴν ἀγάπην.

"Ἄνοιξε ἐκείνιον τὸν θεῖον κατάλαγον, τὸν ὁ-
 πόισα κάθε Χριστιανὸς μὲ δάκρυα χαρᾶς, καὶ μὲ σέ-
 βας ἀναγινώσκει, ἄνοιξε λέγω τὸ Μαρτυρολόγιον,
 καὶ θέλεις ἰδῆ ἐκεῖ ἐν ἔργῳ, ὅχι διὰ συλλογισμᾶ,
 ἕως πῶ φθάνει ἡ δύναμις τῆς ἀληθείας. Θέλεις ἰδῆ,
 ὅτι τῶν μαρτύρων τὰ αἵματα, καὶ τὸ πλῆθος εἶναι ἡ
 ἀκαταμάχητος ἀπόδειξις ἐναντίον τῆς δυσπιστίας, καὶ
 τῆς ἀθλιότητος τῶν καλεμένων τὴν σήμερον φιλο-
 σόφων. Πόθεν τόση προθυμία νὰ τρέχουν αὐτο-
 κάλεσοι εἰς τὸν θάνατον, ὅχι μόνον ἄνδρες, ἀλλὰ
 νέοι τρυφεροὶ καὶ παρθένοι καὶ τὸ δὴ θαυμασιώτερον,

νήπια

νήπια ἀπαλά, διὰ τὰ ὁμολογήσεν ἐνώπιον τῶν τυράννων τες, καὶ τῶν διακτῶν, ὅτι αὐτὸς ὑπὲρ τῶ ὀπίσθι ἀπέδνησκον εἶναι ὁ δημιουργὸς τῶν ἀπάτων; ἦτον μωρὸν θέλεις τὰ εἶπης; ἀλλὰ πῶς μία τοιαύτη μωρία, μωρία, ὅπερ εἶχε διὰ ποινὴν τὰ πλέον φοβερὰ εἶδη θανάτου, διέμενε θριαμβεύουσα τρεῖς καὶ ἐπέκεινα ὀλοκλήρες αἰῶνας; πῶς τῆτι ἡ μωρία, ὑερον ἀπὸ τοσαύτην καὶ τοιαύτην πραγμάτων ἀλλαγὴν καὶ περιφορὰν, εἶναι ἰατρεύθη, ἀλλὰ διαμένει ἕως τὴν σήμερον, καὶ εἰς πᾶσιμα ὅλης τῆς λήσσης τῶν νεωτέρων Ἐπικρατείων καὶ τῶν θείων, διαλλεται καὶ θριαμβεύει; τί μὲ λέγεις; εἶναι φανησιασμός; τῆτι τὴν λέξιν ἐπειδὴ πολλὰκις τὴν ἡμετέρα ἀπὸ τούτους, καὶ τὴν εἶδον καὶ γεγραμμένην εἰς τὰ βιβλία τινῶν ἠθέλησα τὰ μάθω μὲ ἀκριβείαν τί δηλοῖ. Ἄλλος μὲ εἶπεν, ὅτι εἶναι μία ὁρμὴ τῶ νοῦς. Ἄλλος, μὲ εἶπε, ὅτι δὲν ἐξεύρει τί εἶναι, ἀλλὰ ὀνομάζει φανητιώδεις ὅσους ὀνομάζεν τοιούτους οἱ φιλόσοφοι. Ἐνας τρίτος πάλιν, μὲ εἶπε, ὅτι εἶναι τῶ ἁματός ἔξα.

ψις ὁπ᾽ ἐπειράζει τὴν φαντασίαν. Καὶ ἓνας τέταρτος, μὲ ἔειπε, τί ζητεῖς νὰ ἠξέυρης τί ἔναι; νὰ, φανησιασμός ἔναι. Ἐζήτησα εἰς τὰ βιβλία τες νὰ ἰδῶ τί ἰδέας συνάπτειν εἰς αὐτὴν τὴν λέξιν, καὶ δὲν ἔυρα τέλειον ὄρισμόν. Ἡ ἐκείνως, ὁπ᾽ φαίνονται ὡς ὄρισμοί, ἀναλύωντάς τες μ᾽ ἐφάνησαν καὶ ἀπὸ τές πρώτης, ὁπ᾽ σ᾽ ἔειπον, χολώτεροι. Ἐγὼ ἤλπιστα νὰ μὲ διδάξεν αὐτὰ τὰ βιβλία καὶ τὰς φυσικὰς αἰτίας τῷ φανησιασμῷ, καὶ πόσον καιρὸν ἤμπορεῖ νὰ βασάξῃ, καὶ τὰ διάφορα κλίματα τῆς γῆς, οἱ διάφοροι καιροὶ τοῦ χρόνου, ἡ κρᾶσις, ἡ ἡλικία, τὰ ἠθῆ, ἂν βοηθῶν τήν, ὁπ᾽ αὐτοὶ λέγουσιν ἀσθενείαν, καὶ μὲ τί τρόπον τὴν βοηθῆ καθαρὰ νὰ μὲ κητήχισεν. Καὶ ἔτῃ νὰ γνωρῶσω, ἂν ἀλόγως καὶ μαρτυρῶσιν οἱ μάρτυρες ἐφονεύθησαν. Ἡ ἐπιθυμία με ἐσάθη μάταιος. Συμπεραίνω λοιπὸν, ὅτι ἐδῶ οἱ καλοὶ μας φιλόσοφοι μᾶς διδεν νὰ ἀγοράσωμεν λέξεις ἀντὶς διὰ πράγματα.

"Αν μὲ εἰπῆς, ὅτι δὲν εἶναι θαυμαστὸν ἂν διέμεινεν ἕως τὴν σήμερον τῆ Χριστῷ ἡ θρησκεία, ἐπειδὴ διαμένεν καὶ αἱ λοιπαὶ, ἀφ' ἧ μίαν φοράν ἐφευρέθησαν, Ἐρωτῶ, διέμειναν ποτὲ εἰς τὴν καταδρομὴν;

Ἡ εἰδωλολατρεία, ὅπῃ ἦτον κοσμοκρατῆσα θρησκεία μόλις ἐκατατρέχθη, ὅπῃ ἠφανίσθη. Διαμένει ὁ Μωαμεθισμὸς. Ἀλλὰ ποτὲ ἐκατατρέχθη; πόσους μάρτυρας ἔχει; ποίους νόμους, ὅπῃ νὰ ἀντικεινται εἰς τὰς ἀλόγους ὁρμὰς τῆς φύσεως; ὥστε νὰ ἔχεν αἰτίαν οἱ ὀπαδοὶ γε νὰ ἀπαρρίψουν τὸν ζυγὸν τε, καὶ με' ὅλον τῆτο νὰ μὴν γολμῆν γνωρίζοντες τὴν ἀλήθειάν τε καὶ ἀγιότητα; διαμένει ὁ Ἰουδαϊσμός, καὶ τῆτο γὰρ ἔθνος εἶναι φανερόν πῶς ἐκατατρέχθη. Ἀλλὰ γὰρ ἴσατε παθήματα, ἀνεφύησαν διατὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἔθνη ἐφάνετο ἓνα γένος σκολιόν, ἀπειθές, καὶ διεσραμμένον, ὅχι διατὶ ἐζήτησε νὰ σερεάσῃ εἰς ὅλον τὸν κόσμον μίαν νέαν θρησκείαν, καθὼς οἱ ἀπόστολοι. Ἐἰς τῆτο εἶναι μύρια παρατηρήσεις, καὶ ἔ-

ξαι-

Ξαιρέσεις, ὅπῃ ἐδῶ δὲν ἔχεν ἴσπον ποσῶς. Ἀλλ' ὁ Μωαμεθισμὸς ὁμῶς κὴ αἱ ἄλλαι θρησκείαι ἔλαβον ἴσους αἰρεσιάρχας, ὅσοι ἀνεφύησαν ἐναντίον ἴτε ἴτε ἐφευρέματος, ὅπῃ πισεύουσιν οἱ Χριστιανοί; ἐπολεμήθησαν ἐμφυλίως μὲ τὴν γλῶσσαν, μὲ τὸν κάλαμον, κὴ μὲ τὴν μάχαιραν, καθὼς ἐπολεμήθη αὐτὸ τὸ ἐφευρεμα; ἐγὼ σοχάζμαι ἕνα ἴσπον πόλεμον πλέον φοβερὸν κὴ ὀλέθριον διὰ κάθε ἀνθρωπίνην νομοθεσίαν, παρ' ὅταν δῆποτε ἄλλην δυναστείαν ἐξωτερικὴν. Ἀντεσάθη ποτὲ ὁ Μωαμεθισμὸς ἐναντίον τῶν βασιλέων ἴτε; Ἀλλ' ἕτε ἐπολεμήθη, μὲ λέγεις, ἀπὸ τῶν βασιλέων τε ὁ Μωαμεθισμὸς. Ἐπιβεβαιοῖς λοιπὸν ἴα ἀνωτέρω, ὅτι ἂν δὲν ἐκρημίσθη ἕως τὴν σήμερον, δὲν ἔχει ἄλλην ἀρετὴν εἰς τὸν ἑαυτὸν ἴτε, παρὰ πῶς δὲν ἐκλονήθη ἀπὸ κανένα. Ἀλλὰ ἴτετο τὸ (κατὰ σέ) ἐδικὸν μας ἐφευρεμα, κὴ ἐναντίον βασιλείων, κὴ ἀναντίον τῆς εἰδωλολατρίας, κὴ ἐναντίον κάθε ἄλλης γήινης δυνάμεως, ὅταν ἔκαμε χρεῖα νὰ ἀντισαθῇ, ἀντεσάθη. Καὶ ἂν ἴτε νὰ κατὰδαφιδῇ,

Δὴ, ὅσον περισσότερον ἀνεγείρετο, ὅσον μεγαλή-
 τερος ἦτον ὁ πιεσμὸς τε. Μὴν τύχη καὶ θέλεις νὰ
 εἰπῆς ὅτι δὲν ἐσάθησαν ἰοῦντα γὰρ τῆς θρησκείας ὀτι-
 λογῆς τὰ εὐρίσκομεν γεγραμμένα; ἐξὼ φίλε χρειά-
 ζεται σαφήνεια. Τί ἐννοεῖς ὅταν λέγῃς τῆτο; θέ-
 λεις ἴσως νὰ μὲ ἀναφέρῃς ὅτι μερικοὶ Χριστιανοί, καὶ
 πρό πάντων μερικοὶ ἀναχωρηταὶ τῆς Θηβαΐδος, συ-
 νέγραψαν εἰς, ἢ ἐδηγῆθησαν θαύματα γινά, γὰ ὀ-
 πῶια φαίνονται ἄτοπα; ἂν αὐτὸ εἶναι, ἅς παύσῃ ἢ
 λύπησῃ. Ἡ Ἐκκλησία ἐφρόντισε πρό πολλῆ περι-
 γῶν τοιούτων. Ἀυτὴ τὰ ἀπέβαλλεν ἀπὸ τὰς ἀγκά-
 λας τῆς, ὡς τέκνα νῶθα, καὶ ἐκμελῆ. Μία πῖσις
 ἀληθῆς, ἕνας ζήλος ὅμως ἄκριτος, ἐπαρακινῶσαν,
 τὸς τοιούτους νὰ γράψεν. Τὰ εὐαγγέλια τῆς υπιό-
 τητος περιέχεν ὄχι ὀλίγα μοθῶδη γινά καὶ παράλο-
 γα. Ἄλλ' ἡ ἐκκλησία γὰ ἔβαλλεν ἐν παραβύθῳ.

"Ἄν πάλιν λέγωντὰς με ὅτι τὰ τῆς θρησκείας
 ἰοῦντα δὲν ἐχρημάτισαν, νοεῖς πῶς τὰ θαύματα ὀ-
 πῶ ὀμοφώνως ἡ ἐκκλησία δέχεται, αἱ ἑωρεαὶ μὲ τὰς
 ὀποίας

ὁποίας ὁ ὕψιστος ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν τὴν ἐπλήτη-
 σε, αἱ σύνοδοι, καὶ αἱ πράξεις τῶσων ἄλλων ἐναρέ-
 των ἀνδρῶν, τὰς ὁποίας ἡ ἐκκλησία ἀσπάζεται καὶ
 τὰς θεθαίῳι, ἂν νοεῖς, λέγω, νὰ μὴ εἰπῆς, ὅτι ὅλα
 αὐτὰ εἶναι ψευδῆ, ἢ νεοθευμένα, ὀλίγης ἀληθείας
 ἐχόμενα, ἐρωτῶσε. Ποῖον σκοπὸν ἔλαβον οἱ συγ-
 γραφεῖς τῆς θρησκείας νὰ ἀπατήσων τὸς μεταγενε-
 σέρους, χωρὶς ἄλλου ἴδιου κέρδους, παρὰ μόνον τὴν μοχ-
 θηρίαν τῆ συγγράφειν; καὶ χωρὶς καμμίαν ἄλλην
 ἀπόλαυσιν παρὰ τῆς ζωῆς τὴν σκληραγωγίαν; Διὰ
 νὰ συστήσων εἰς τὸς συγχρόνους των τῶτων τὴν θρη-
 σκείαν, διὰ νὰ ἠμπορέσῃ νὰ διαμείνῃ εἰς τὸς μετα-
 γενεσέρους, καὶ νὰ διαδοθῆ, ἔπρεπεν αὐτοῖ οἱ συγγρα-
 φεῖς νὰ ζῆν μίαν ζωὴν πολλὰ σκληραγωγημένην,
 Ταντάλειον, ὅς εἰπείν, ὑσιωδῶς διαφορητικὴν ἀπὸ
 τὴν πρώτην. Ταπείνωσις ἐκβοσία, πτωχεία, νέκρω-
 σις σαρκὸς, καὶ τὰ παραπλήσια, αὐτὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι
 ἡ ἐδικὴ των μερίς. Διατὶ πῶς ἤθελαν πιεσθῆ ἀπὸ
 τὸν λαόν, ὅταν ἐφιλοδοξῶσαν καὶ ἐτροφῶσαν, ἐκεῖ-

νοι ὅπερ εἰδύσκον δόξαι προσκαίρει ἀποτροπὴν καὶ μετάνοιαν; ἴστε γὰρ παρ' αὐτῶν γεγραμμένα, ἡ θεωρία ἐηλατή, ἠθέλεν ἀντίκειται εἰς τὴν πράξιν εἰς τὸν ἡρόπον τῆς ζωῆς τῶν, ἡτέσι, καὶ ἔττι, ὅχι μόνον δὲν ἠθέλαν καταπέισθαι ἡνὰ, ἀλλ' ἠθέλαν μὲν καὶ καταγέλασοι, καὶ κατεσυριγμένοι.

Ἄν ἐδῶ μὲ προβάλλης, ὅτι πολλοὶ γὰρ ἱερεῖ καταλόγε, καὶ εἰς διαφορὰς καιρὸς, ἐγνωρίσθησαν ἄνθρωποι ἱκανοὶ, ὅχι μόνον νὰ συγγράψουν διὰ νὰ ἀπατήσουν, ἀλλ' ἱκανοὶ πρὸς ἡτέοις νὰ ἐκτελέσουν καὶ τὰς πλέον μαρὰς πράξεις. Ἄν προβάλλης τὰς καταχρήσεις, ὅπερ εἰς διαφορὰς καιρὸς ἔλαβον χώραν εἰς τῷ ὑψίσει τὴν ἘΚΚΛΗΣΙΑΝ, καὶ ἐντέυθεν νὰ συμπεράνης ὅτι ἄλλο ἔγινε, καὶ ἄλλο οἱ μεταγενέστεροι ἐσφαλμένως νομίζον, τὸ συμπέρασμα σε, φίλε, εἶναι ἀκέφαλον, δὲν συναγεται ὀρθῶς. Πόθεν ἠξέυρομεν τὰς καταχρήσεις, καὶ τὰς ἄλλας δεμίτας πράξεις, ἢ ἀδεμίτες, ὅπερ ἐσυνέβησαν; ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιασικὴν Ἱστορίαν. Ἄυτὴ λοιπὸν ἡ Ἐκκλησιασι-

κὴ Ἴσορῖα, ὅπῃ σὺ ἀναφέρει ἐξίσου, κὴ γὰ καλὰ,
 κὴ γὰ κακὰ; αὐτὴ ἡ ἴδια σὺ λέγει, ὅτι γὰ κακὰ κα-
 τηργήθησαν, κὴ ἡ ἐκκλησία ἐφάνη πάντοτε ἀνωτέ-
 ρα καθε ἐπιούλου, κὴ πονηρῶ μηχανήματος κατα-
 χρήσεις συμβαίνων κὴ σήμερον. Ἄλλ' αἱ καταχρή-
 σεις μένων καταχρήσεις, κὴ ἡ ἀλήθεια μένει ἀλή-
 θεια. Ἐδῶ ἀγαπᾶσα νὰ ἠξεύρω, πῶ κρέμεται ἡ
 ἀμφιβολία σου.

Ἄλλὰ, φίλε, νομίζεις ἀλήθεις, ὅτι ὁ ἄθρως
 εἶναι τοῦτον γι ζωὸν, ὡς χωρὶς ἰδίον κέρδος, χω-
 ρὶς ὅταν δῆποτε ἀπόλαυσιν, φέρεται εἰς τὸ νὰ πλα-
 νήσῃ γὺς ἄλλος ὁμῖος γυ, ὅταν μάλισα αὐτὴ, ἡ πλα-
 νη, καθὼς ἀνωτέρω ἐδείχθη, πρῶτον εἰς αὐτὸν εἶ-
 ναι ὀλεθρία; ὅταν δὲν γῶ προξενεῖ, παρὰ βλαδι-
 σμὸς, πείναν, αἰχύνην, κὴ γὸν κάμνει νὰ δοκιμάζῃ
 εἴτι γρομερὸν εἶδος ἔχει ὁ πλέον γραγικὸς θάνατος;
 Ἐιστᾶτο, ἀδελφὲ, ἐγὼ γὸ ὁμολογῶ, πάσχω ἀκα-
 γαληψίαν.

Μὰ πῶς ἴσθαι οἱ συγγραφῆς ὄντες ἰσῆτοι εἰς τὸν Ἄριθμὸν καὶ συγγράψαντες εἰς διαφόρους ἰσῆτους, καὶ κατὰ καιρὸς διαφόρους, δὲν διαφέρουν ἰσῆτως εἰς τὸ ἐσιῶδες τῆς διδασκαλίας τες; (ἐνωῶ πατέρας κ τ:) δὲν διαφέρουν φίλε, ἐπειδὴ ἡ ἀλήθεια εἶναι μία καὶ ἀπλῆσάτη.

Μὰ πῶθεν προέρχεται ἰσῆλος πάντων, ὅπῃ οἱ Βασιλεῖς, ὅπῃ κατέτρεξαν, ἴσῆτο τὸ ἐφέυρεμα τῶν ἀνθρώπων ἴσῆσαν ἀπάνθρωπα, ἐσράφησαν αὐτοὶ μετέπειτα, καὶ τὸ ἐνηγκαλίσθησαν, καὶ παρήλιθσαν πολλοὶ ἴσῆ Βασιλικὴν ἀλυσργίδα δια νὰ τὴν ἀλλάξεν μὲ ἓνα φῶρεμα τρίχινον; ἢμπορῆει τινὰς νὰ ὀμιλοῦν τὸ ἐναντίον, χωρὶς νὰ κάμη θίαν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν μαρτυρίαν τῆ λαγικῆ τε, χωρὶς νὰ καταντᾶ εἰς τὴν τῆ νοὸς τε ἀνατροπὴν, ὅπῃ ἐπρῶειπαμεν; Ἄλλὰ ζῆ ὁ Θεὸς! Ἡ πίσις δὲν ἐφοβῆθη ἔτε τὰς ὀρμὰς τῶν Τυράνων, ἔτε τὴν λύσσαν, καὶ τὰς βλασφηγίας τῶν αἰρεσιαρχῶν, ἔτε τὴν ἐξουσίαν τὸσον Βασιλέων, ἐξ ὧν ἐτρόμαξεν ὅλη ἡ ὑδρόγειος

σφαῖρα. Ἄλλ' εἰς ὕλας τῆς γᾶς καταδρομὰς νικῆ-
 τρια, ἦκαστε πάντοτε ἀπὸ τοῦ σώμα τῷ ἐκλεκτῷ τῆς
 λαῷ μελωδικὸν ἐπινήκιον = παρὰ κυρίῳ ἐγένετο ἄν-
 τη! Καὶ ἔσαι θαυμασὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν! = Καὶ
 θέλεις ὅτι νὰ φοβηθῇ τῆς παραλογισμῶν, ὅπῃ ἐ-
 ξήμεσαν πέντε ἢ ἕξ πασπαλαιωμένοι πηγάται, ἢ
 τὰ πτερυγίσματα ἐκείνων τῶν τρισυαθλίων, ὅπῃ τῆς
 ἔγιναν μαθηταί; Ἥ ἀμετακίνητος ἀλλοκοτία!

Συμπεραίνω λοιπὸν, ὅτι μόνος ἕνας θεάνθρω-
 πος ἠμπορῆσε νὰ διατάξῃ μιαν θρησκείαν. Τόσον
 ἀγίαν, νὰ τὴν κάμῃ ἄσπλος νὰ ἀντισταθῇ τῶν προ-
 μερωπέρων τῆς γῆς τυράντων, καὶ νὰ διαμείνῃ μέχρι
 τῆς σήμερον θριαμβεύουσα, καὶ δεδοχασμένη. Μόνος
 ἕνας θεάνθρωπος ἐνεδυναμώσε τῆς μαθητᾶς τε νὰ
 πιστεύουν καὶ νὰ κηρύξουν, καὶ εἰς μίαν τῶσον φρικτῶν
 ἀλλεπαλληλίαν πραγμάτων, δὲν ἄφησε κατὰ τῆ
 ἱερῆ τῆς κηρύγματος νὰ κατιχῆσωσι πύλαι ἄδῃ. Ἐ-
 νας μόνος θεάνθρωπος, ναι. Ἐπειδὴ κατ' ἄλλον
 λόγον, ὡς ἀπεδείχθη, εἶναι ἀδύνατον.

Πλὴν ἐδῶ μὲ φάνεται νὰ γροικῶ = μὰ καλὰ πῶς νὰ γὰ πισεύσω μὲ ἐκείνην γὴν ἀναντίρρητον ἐσωτερικὴν μὲ, βεβαιότητα, διὰ τῆς ὁποίας εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι γὰ ὀίς ἐὼ γίνονται τέσσαρα, εἰς καιρὸν ὅπῃ δὲν ἤμπορῶ νὰ τὰ καταλάβω;

Ἄποκρίνομαι.

Τὸ ἠθικὸν τῆς θρησκείας, ἀγαπητέ, ὄχι μόνον εἶναι καταληπτὸν ἀλλ' ἀκόμι παρηγορεῖ, καὶ εὐθύνει πρὸς ἀρετὴν τὴν ψυχὴν καὶδε ἀνθρώπου. Τὸ μυσηριώδες τῆς θρησκείας τῆτο εἶναι, καὶ πρέπει νὰ εἶναι γὸ ἀκατάληπτον. Δὲν ἤμπορῶ λέγεις νὰ καταλάβω πῶς ὁ Χριστὸς εἶναι θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁμῶ, ὅθεν συμπεραίνεις ὅτι τὸ μυσηριον τῆς ἐνσάρκασι οικονομίας εἶναι εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀδυνατῶν, κ τ. Μὰ τί ἄλλο φανερῶναι τὸ = δὲν ἤμπορῶ νὰ καταλάβω = παρὰ ἓνα ἐπόμενον τῆ νοός μας; παρὰ τὰ σενα ὅρια τῆς ἐκτάσεώς τε; παρὰ τῆς φύσεώς τε τὸν ὀργανισμόν; Καὶδε φορὰν ὅπῃ ἐπῆς = δὲν καταλαμβάνω, = ὀμολογεῖς, μὲ φάνεται, ὅτι εἶ-

ναι

ναι κὶ πράγματα ἀνώτερα ἀπὸ τὴν κατάληψίν σου.
 Ἡ φύσις τῶν πραγμάτων, ἀεὶ φεῖ, δὲν κρέμεται
 ἀπὸ τὰς ἐδικὰς μας ἰδέας. Ἄυτὴ μένει ἐκείνο ὅπῃ
 εἶναι, τὸσον ὅταν ὁ πεπαιδευμένος ἐννοῇ μερικὰ ἐ-
 ναργῶς τε, ἢ ἀμυδρῶς, τὸσον ὅταν ὁ ἀπείδευτος
 δὲν ἐννοῇ τίποτε, τὸσον ὅταν, κὶ εἰ δὴ (καθὼς
 συμβαίνει) εἰς τὰ πλείστα εἶναι ἀσπάλακες. Ἡ κατὰ-
 ληψις λοιπὸν, ἢ ἡ ἀκατάληψια, δὲν ἐπιφέρειν τε-
 λείως, ὅτι ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ὑπάρχεν ὅσα κα-
 καταλαμβάνομεν, κὶ ὅσα δὲν καταλαμβάνομεν, νὰ μὴν
 ὑπάρχεν. Ἄν ἀποκριθῆς, ὄχι. = Ὅσα δὲν κατα-
 λαμβάνω δὲν εἶναι = σὲ λέγω κὶ ἀγῶ, ὅτι δὲν
 ἐννοῶ, ἔτε ἡμπορῶ νὰ καταλάβω ἐναργῶς τὴν θεϊαν
 φύσιν, ὃν τρόπον ἐννοῶ ὅτι τὰς δις δὴ γίνονται
 τέσσαρα, λοιπὸν (κατὰ σέ) δὲν εἶναι θεός. Ἐγὼ
 ἔλεγα νὰ εἶπω μὲν ἐδῶ κὶ τὸ εἶπεν ἄφρων. Δὲν
 ἡμπορῶ νὰ καταλάβω, πῶς ὁ θεός ἐμόρφωσε τὴν
 ὕλην, πῶς τὴν ἐφῆυρε κὶ συνέσκησε τὸν κόσμον, λοι-
 πὸν κόσμος δὲν εἶναι. Δὲν καταλαμβάνω πῶς ὁ
 ἄν-

ἄνθρωπος λογικὸς ὢν, γεννᾶται ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγον τι σπέρματος, ὅπῃ εἶναι ὕλη ἀπλῶς, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον δὲν περιέχεται λογικῆ ἕτε ὅση κέγχρος. Λοιπὸν δὲν εἶναι τινὰς ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. Μὲ ὅλον τῆτο, λογιώτατε, καὶ ζῶμεν, καὶ τρεφόμεθα, καὶ ἐσὺ μὲ εἶσαι πάντοτε φίλος. Δίδεται κατὰ τῆς λογικῆς ἄλλο σφάλμα χοντροειδέσεων!

Ἄλλ' ἴσως ἔτως ἐξηγηθῶμεν σαφέστερον.

Κάθε ἀπλῶς ἀνθρώπινον εἶναι ὑποκείμενον εἰς τελειότητα χετικὴν, καὶ κατὰ βαθμὴς. Τοιαύτας εἶδομεν τὰς τέχνας τὰ νομοθετήματα τῶν ἐθνῶν, τὴν πολιτικὴν διοίκησιν, καὶ κ τ: καὶ τῆτα ὅλα εἶναι καταληπτὰ ἀναλόγως τῆ τῷ νοῦς διαθέσει εἰς ὅσας περὶ τὰ τοιαῦτα ἐναχολῶνται. Καταλαμβάνει ἕνας τὸς κανόνας τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τὰς πολιτικὰς διαταγὰς τῆ Ἰσβινιανῆ, ἢ τῆ Θεοδοσίε, τὰς μαθηματικὰς ἀποδείξει, τῆ Νεύθωνος. Καὶ τῆτο ἀκολουθεῖ κατὰ λόγον. Ἐπειδὴ οἱ νοῦς τῆς αὐτῆς φύσεως ἔχον τὰς αὐτὰς ἐσιώσεις ἰδιότητας. Ἐρωτῶ,

ὄχι

ὄχι μόνον ἓνα Χριστιανόν, ἀλλ' καὶ καθέ ἀνθρώπου ἐπὶ
να μὴν ἔχασε τὸν κοινὸν λόγον.

Πρῶτον, ἂν κατὰ πάντα ὁ Θεὸς νῆς διαφέρει
ἀπὸ τὸν νῆν τῶν ἀνθρώπων.

Δεύτερον, ἂν ὅσα ὁ Θεὸς νῆς ἐννοεῖ, καὶ μετ' ὅ-
σων ἔκτασιν τὰ ἐννοεῖ, ἢ μπορεῖ ΔΙΑΤΙΝΟΣ ΜΕ-
ΣΟΥ να ἐννοῖ ἄλλα τὰσα, καὶ μετ' τούτων ἔκτασιν,
ἔσω καὶ ὁ πλέον ὑψηλὸς νῆς παρ' ἀνθρώποις.

Τρίτον, ἂν ὑμπορεῖ να δώσῃ μία κλάσις ἰδεῶν,
ἢ ὅποια κατὰ πάντα τρόπον να μὴν ἔχη χέσιν, να
μὴν ὁμοιάζῃ δηλαδὴ, μετ' ἀμμιαν κλάσιν ἰδεῶν ἀν-
θρώπων.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον, εἶμαι βέβαιος, ὅτι θε-
λεῖς ὁμολογήσει τὸ ἀπειρομέγεθες διάστημα, ὅπῃ
εἶναι μεταξύ θεῶ καὶ ἀνθρώπων. Μετ' φθάνει τῆτο
(ἢ ἂν ἔμαθες, ὅτι ὁ θεὸς δὲν ἐννοεῖ τίποτε, μῆνυ-
σαί με το). Καὶ ὅταν εἶναι ἔτζι, ἢ λογιότῃσσε μετ'
ζητῆῖς τὰς αὐτὰς ἐνεργείας ἀπὸ δύο δυνάμεις, ὡν
ἢ μία εἶναι ἀπείρως ὑπερτέρη ἀπὸ τὴν ἄλλην. Μετ'
ζητῆῖς,

ζητῆεις, λέγω, νὰ ἠξέυρης ἐναργῶς, ὅτι λογῆς ἐν-
νοῖς γὰ δις δύο γέσσαρα κὶ τὸ ὕψος γῶ καθε μυ-
σηριε, κὶ τὸν τρόπον τῆς ὑπερφυσικῆς τελειώσεως
γῆ, κὶ τὴν αἰτίαν, δια τὴν ὁποίαν ἐτάχθησαν πα-
ρὰ θεῶ, τῶσα, ἢ τοιαῦτα μυσηρια, κὶ ὄχι, περισ-
σότερα ἢ κατ' ἄλλον τρόπον, πικραίνεσαι κὶ ὀνο-
μάζεις τὸν ἑαυτόν σου θυφλόν, ἐπειδὴ ὁ νῦς σε δὲν
φθάνει εἰς τοῖστον βαθμὸν ὕψος, ὡσε νὰ ἐννοῆ ἐ-
ναργῶς, γῆ λογῆς ὁ ποιητῆς γῶ παντὸς ἔκτισεν ἄ-
λα γὰ ἔντα, κὶ μὲ ποῖα μέσα σώζεται γῶ παντὸς
γῶτε ἢ ἀρίστη κὶ θαυμασίως ἀρμονίχ. Διατί, ὅσον
τὸ κατ' ἐμέ, δὲν σοχαζομαι νὰ χρειάζεταιαι κατω-
τέρα καταληψίς διὰ νὰ ἐννοῆσῃ τινὰς ἐναργῶς ἕνα
μυσηριὸν ἀπὸ ὅσων εἶναι χρῆια, διὰ νὰ ἐννοῆσῃ ἐ-
ναργῶς, γῆ λογῆς ἐκ γῶ μηδενὸς ἔκτισεν ὁ θεὸς
τὴν ὕλην. Καὶ παρακαλῶ ἐννοῆσαι καλὰ τὴν δύ-
ναμιν αὐτῆς τῆς προτάσεως.

Ἐγὼ ἀπὸ τῆτα συμπεραίνω, ὅτι ἐν ὅσῳ μέ-
νει ὁ ἀνθρώπινος νῦς εἰς τὴν φυσικὴν γῆ κατάστασιν,

ἂν ἤθελεν ἐνοῆ ἑναργῶς τὸ ἐσιῶδες τῆς πίσεως, γὰρ μυστήρια ἀηλαθῆ, ἢ πίσις γότε, ἤθελεν εἶδαι ἔργον, καθὼς ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω συνάγεται, ἐνὸς νοῦς ἀνδρωπίνε, κὺ ἐπομένως ἀναξία ἐνὸς θεῶ σοφωτάτου, ἀνελλειπῶς, κὺ τολείσ. Δὲν ἤθελε εἶδαι μάλισα ἔτε πίσις, ἀλλὰ γινῶσις ἑναργῆς ὅτι λογῆς εἶναι τὸ, δις δύο, τέσσαρα. Ἰδὲ ὁ ἐνδόξος χαρακτήρ τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας, ὅπῃ τὴν κάμνει νὰ εἶναι ἡ πάντων ἀνωτάτη, κὺ ἀληθῆς, τὸ νὰ ἐγκώνει ὁμῶ μετὴν ἀγιότητα τῆς ἡθικῆς, μυστήρια τὸσον ὑψηλά, ὡς νὰ ὑπερβαίνεν κάθε κατάληψιν ἀνθρώπου. Ναι, λογίματα. Διὰ νὰ καταλάβῃς τὰ ἀκατάληπτα, ἔπρεπε πρῶτον νὰ παχίτης νὰ γένῃς θεός.

Ἄς ἔλθωμεν ὀλίγον εἰς τὸν Χριστὸν, κὺ ἄς ἐρωτήσω. Διὰ τὴν οἱ πεπαιδευμένοι, κὺ ἔντιμοι ἄνδρες προφῆραν μετὰ σέβας τὸν ὄνομα Κομρύνιος, τὸ ὄνομα Νεμᾶς πομπίλιος, τὸ ὄνομα Σόλων κ τ; Ἐγὼ σοχαζομαι χάριν ἐκείνου τῶ ἀριθμῶ τῶν ὠφελίμων διατάξεων, ὅπῃ ἄρῃσαν εἰς τὸς ἀθρώπους. Πῶς θε-

λεις

λεις νὰ κρίνωμεν περὶ τοῦ Ἰσῷ; θέλεις νὰ τὸν σο-
 χασθῶμεν ὡς ἄνθρωπον ψιλόν; σέργω. Συνάθροι-
 σε ὅλας τὰς νομοθεσίας τῶν ἐθνῶν, βάλλε πλη-
 σίον εἰς αὐτάς τὴν ἡθικὴν τῆς Ἐυαγγελίης, καὶ θέ-
 λεις ἰσῷ τῆτος ὁ ψιλὸς ἄνθρωπος πῶσον εἶναι μέ-
 γαλ; Τί μὲ συμφολεύεις; νὰ προσφέρω σέβας
 πρὸς ἕνα τοῖτον εὐεργέτην τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ
 νὰ ἐναγκαλιζομαι τὴν διδασκαλίαντα (μὴ ὅλον ἰπῶ
 μερικὰ δὲν γὰ καταλαμβάνω) ἢ ὄχι; καὶ εἰς τὸν ἴ-
 διον καιρὸν, ποῖον σέβας μὲ παρακινεῖς νὰ ἔχω,
 πρὸς τοῦτες τῆς ἐξυρισμένους τὸ κρανεῖον, καὶ τὸ γέ-
 νειον, οἱ ὁποῖοι ὀνομάζονται (καὶ ἀκαίως τῆς πρέπει)
 φιλοσοφικαὶ κεφαλαί, ὅταν μῶ ὑποψιδυρίζεν,
 νὰ κρίνω ὡς ἀπατεῶνα τὸν τελειότατον Νομοδότην,
 καὶ νὰ καταφρονῶ ὡς τινὰ λήρων συγκαταρῆραφὴν
 μίαν διδασκαλίαν, ὅπε παραγορεῖ τὸ ἀνδρῶπινον γέ-
 νος (καὶ πρὶ πάντων τῆς ἐυσυχῆς) καὶ ἰπῶ τὸ κα-
 τασταίνει ἐνάρετον. Ἐδῶ ἀδελφε, σὺ ὁμολογῶ τὴν
 ἀλήθειαν, ὅτι ὅταν δίλω μίαν βολὴν ὀφθαλμοῦ εἰς

Γὰ πατρικὰ παραγγέλματα Ἰῶ σωτήρος, κὶ ἀπὸ
 τοῦ ἄλλου μέρους ὅταν ἀνακυκλῶνται εἰς τὴν μνήμην
 μου, μερικαὶ παρδαλοπαίικλοι ἰδέαι τῷ Βολταίρ, κὶ
 τῶν πρὸ αὐτῶ, ἢ τῶν ὀπαδῶν Ἰω, ἰδέαι χωρὶς συ-
 νάφειαν, χωρὶς χέσιν, χωρὶς βάσιν, μίγμα Ἰῶ ὄν-
 τι συνεχῶς σαθρὸν, κὶ δυσῶδες, ἴδιον κακοτεχνεσά-
 τε μαγείρ, θαυμάζω τι λογῆς μερικοί, ὅχι μόνον
 δαπανῶν τὸν καιρὸν Ἰω, εἰς τὴν ἰοιάυτην μελέ-
 τῃν, ἀλλ' ἀκόμι θεοποιῶν τῆτον τὸν καταγέλαστον
 κωμικόν, ἴτετο Ἰῶ σιμὸν μαρμολύκειον. Ἐδῶ μὴ σοχα-
 δῆς ὅμως ὅτι καταφρονῶ ὅσα εἰς τὰ συγράμματα
 τῷ Βολταίρ εἶναι ἀληθῆ, κὶ ὠφέλιμα. Τὴν ἀπά-
 ληντε ἀποφύγω, ὅχι τὴν ἀλήθειαν.

Ἄς σοχαδῆμε ὀλίγον κὶ ἓνα θεῖον προσόν, ἢ
 θαυμασὴ Ἄρμονία τῷ παντὸς, αὐτὴ ἢ σαθερὰ τὰ-
 ξεις τῆς κινήσεώς τε, τῆτι ἢ ἀλλεπάλληλος κὶ ἔυρυ-
 θμος διαδοχὴ τῶν ὄντων ἀπὸ γεννεσιν εἰς φθοράν,
 μὲ κηρύττεν ὅτι εἶναι ἓνα ὄν, αἴτιον, ὅλων ὅσα ὑ-
 πάρχειν. Τῆτο τὸ αἴτιον, ἰπέ λατρέω, κὶ τὸ ὀ-
 νομά

νομάζω ΘΕὸν, σοχάζεσαι τάχα ὅτι νὰ μὴ προ-
νοῆ περι τῶν ἀπάντων; ἐν ἔσω οἱ θεῖσαι δὲν
μὲ δείξεν μὲ ἐπιχειρήματα ἀδιάσεικα δεμελισμένα
ἐπάνω εἰς ἐγνωσμένας καὶ ἀναποδέκτες ἀληθείας, ὅτι
= εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔχη πρόνοιαν ὁ θεὸς, = ἐγὼ λέ-
γω, τί ἐνδοξώτερον εἶδος προνοίας ἀπὸ ἐκείνο, μὲ τὸ ὁ-
ποῖον ἠθέλησε νὰ ὀδηγήσῃ τὸ πλάσμα τε, εἰς τὴν
γνώσιν τῶν θελήσεών τε. Ὡς τόσον ἡ λογισίτησθε,
ὅσον νὰ λάβει καιρὸν οἱ θεῖσαι νὰ μᾶς δεῖξεν = ὅτι
δὲν εἶναι πρόνοια, = δια νὰ μὲ ἀποδείξῃς ἀσυλλόγισον
καὶ ἐμὲ, ὅπῃ φρονῶ περὶ τῶν τοιούτων, καθὼς ὅλοι
οἱ Χριστιανοὶ ὅτι = ἔσω καὶ νὰ εἶναι πρόνοια = τὸ
Ἐυαγγέλιον δὲν εἶναι διδασκαλία θεῶ, δεῖξαιμὲ εἰς
τὸ Ἐυαγγέλιον αὐτὸ, ἢ εἰς τὴν γραφὴν ὅλην, μίαν
πρότασιν ἀληθῶς ἀντικειμένην πρὸς τὰ καθήκοντα
τῷ ἀνθρώπῳ. Δείξαι με, ἂν τὸ ὅλον τῷ Ἐυαγγελι-
κῷ κηρύγματος (λαμβανόμενον κατὰ τὴν ἀληθῆ, καὶ
ὀρθὴν ἐννοσίαντε) φέρεται κατὰ τῷ ὀρθῷ λόγῳ, κατὰ
τῷ διακαίῃ καὶ τῷ συμφέροντος, καὶ ἐπομένως κατὰ

τῆς θείας προνοίας, καὶ ἐγὼ σὲ ὁμολογῶ ὅτι θέλω εὐθύς ἐρέψει τὰ νῶτα χωρὶς νὰ προσμένω τῶν θεϊσῶν τὴν ἀπόδειξιν, θέλω ἐπὶ τὸ χαίρειν τῇ τοιαύτῃ διδασκαλίᾳ, καὶ ἐπομένως ὀλίγον θέλω φροντίσῃ ἂν εἶναι ἔργον ἀνθρώπου, ἢ ἂν λέγεται ἔργον θεοῦ. Ἄι, λογιώτατε, ἅς μὴν ἀπατώμεθα. Εἶναι δεκαοκτὼ αἰῶνες, ὅπῃ οἱ ἀντίπαλοι, πάχην νὰ φθάσεν εἰς τρίτον τὸν σκοπὸν καὶ ἕως τὴν ὥραν δὲν ἐπλησίασαν. Τί σὲ φαίνεται, ἐγὼ λέγω, ἅς τὰς δώσωμεν ἀκόμι καιρὸν. Ἀλλ' ἰὸς ποίας προτάσεις, ἔπρεπε πρῶτον νὰ σαφηνίσωμεν ἀναμεταξύ μας, καὶ ἔπειτα ἡ λογιότης σου νὰ ἐνοπλιθῆς ἐναντίον τῆς Ἑυαγγελικῆς ἀληθείας.

Πρῶτον. Ποία εἶναι ἡ ἀληθὴς ἰδέα, ὅπῃ πρέπει νὰ ἔχωμεν περὶ θεοῦ ἐξ ἀνάγκης. Καὶ τί εἶναι ἡ φύσις.

Δεύτερον. Ἄν ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν κτηνῶν, δηλαδὴ ἂν μετὰ τὸν θάνατον τῆς σαρκὸς κενεὰ εἰς αἶψαν διακίχεται ἀχώ.

Τρίτον. Εἰς τί θεμελιεῖται ἡ ἀληθὴς, εὐτυχία τῶν ἀνθρώπων. Τὰτα πρέπει νὰ συναχθῶν ἀπὸ τὸ τί ἐστὶ θεός, καὶ τί ἐστὶ φύσις.

Διὰ

Διὰ τὰς εὐκολύων αὐτὸν τὸν κόπον, ὁ ὁποῖος, κατ' ἐμὲ εἶναι πολὺς, καὶ τῷ ὁποῖοις τὸ τέρας ἐν εἶναι τὸσον ἔυκολα πλησιασὺν, πάχιστε μόνων γὰρ μὴ ἀποδείξης, ὅτι ὁ Θεὸς. (καθὼς ὀπίσθεν εἶπα) κατ' ἀνάγκην τῆς ἑαυτῆ φύσεως, ΔΕΝ ἔχει, ἢ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ἔχη, ΔΕΝ εἶναι ΔΥΝΑΤΟΝ ΝΑ ΘΕΛΗΣῃ ΝΑ ἔχη ΠΡΟΝΟΙΑΝ περὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τότε ὡσάν μὲ πέλεκυν ἐσὺ ἔνοψας εἰς μίαν βολὴν ὅλον τὸν συνουφασμὸν τῆς θρησκείας. Τότε εἶναι ἀδύνατος ἡ ἔνσαρκος οἰκονομία. Τότε εἶναι λῆρος τὰ δαύματα. Τότε αἱ ἰδέαι τῶν Χριστιανῶν περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, περὶ ποιότης καὶ μιδῶ, εἶναι ἀπάτη. Τότε ὅσοι ἀντιφέρονται πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν εἶναι ἄνθρωποι ἀληθεῖς, καὶ ὀξυωπῆντες. Καὶ τότε ἔχεις ἐμένα πρῶτον προσήλυτον τῆς ἐδασκαλίας σου. Καθὼς δὲν νομίζω ἀξιολογώτερον πράγμα ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν, εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις τῆ βίης, ἔττι τὴν ἐναγκαλίζομαι εἰς ὅποιον μέρος ἤθελα τὴν ἐυρῶ.

Ἄλλὰ διὰ γὰρ μὴ νομίσῃς, ὅτι μὲ τῆτο ἀπο-

φύγω

φεύγω τὸ νὰ ἀποκριθῶ κατὰ τὸ παρὸν εἰς τὰ λοιπὰ τῆς ἐπιστολῆς σε, ἀκολοθῶ.

Ἡ πίσις, λέγεις, μὲ θέλει τυφλόν, προβάλλων τὰς με νὰ πισύσω τὸ ἀκατάληπτον, καὶ ἐγὼ σὲ λέγω, ὅτι ἡ πίσις τυφλόν δὲν σὲ θέλει. Ἐξηγῶμαι. Τὸ τυφλὸς, λογιώτατε, εἶναι σερητικόν. Καὶ κάθε σερητικόν πρὸ ὑποθέτει ἕξιν. Ἐπειδὴ ἕδ' ὅλως ἡδυνάμεθα ἔχειν ἰδέαν τινὰ ἐλλείψεως, εἰ ἡγνοῶμεν τὸ ἐλλείπον. Ἐντῦθεν προέρχεται ὅτι τὰ ὕσμωρφα ἕδνη, καὶ τὰ ἀμαθῆ, δὲν ἐγνωρίζην τὴν δυσμορφίαν, καὶ τὴν ἀμάθειαν, ἐπειδὴ δὲν ἠξέυρην τὶ ἐστὶ σοφία, καὶ κάλλος. Τὸ τυφλὸς λοιπὸν λέγεται κατ' ἐνός, ὅπερ ἡδύνατο μὲν νὰ ἰδῆ, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς δὲν βλέπει τελείως. Ἐπειδὴ ἂν ἡ ἀνθρώπινος φύσις ἤθελε πλαθῆ χωρὶς τὴν αἰδησίην τῆς ὀράσεως, τυφλὸς δὲν ἐλέγετο κανένας. Ἀλλ' ἀπεδείχθη, ὡς βέλτισε, ὅτι τὸ νὰ ἰδῆ τὸ μὴ ὑποκείμενον τῇ ὀράσει (ἦτοι νὰ καταλάβῃ τὸ ἀκατάληπτον) δὲν ἐχαρίσθη εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπομένως

ἔτε

ἕτε εἰς τὸν πιστὸν. Ἄρα ὁ πιστὸς ἄνθρωπος, ὅταν δὲν βλέπει τὸ μὴ ὄρατὸν δὲν εἶναι ὁ κατὰ μεταφορὰν ἐλάκός σε τυφλός.

Πλὴν δὲν εἶναι σκοπὸς μὴ νὰ σὲ ἀνασχευάσω μόνον τὸς παραλογισμὸς, ἀλλὰ νὰ σὲ κάμω (ὅσον δύναμαι) νὰ ἐγκλιθῆς καὶ δακτυλιειδῶς τὴν ἀλήθειαν.

Σὲ θέλει λέγεις τυφλὸν, παρακινῶντάς σε νὰ πισεύσῃς τὸ ἀκατάληπτον, καὶ ἐμὲ μὲ φαίνεται, ὅτι σὲ θέλει πεφωτισμένον.

Πεφωτισμένον. Διὰ τὴν ἡθρησκείαν σὲ φέρει νὰ καταλάβῃς τὸ ὑποβεβηκὸς τῆ νοῦς σε. Καὶ ἀφ' ἑ ἐκείνο, ὅπῃ εἶναι καταληπτὸν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν Χριστιανῶν, δηλαδὴ ἡ ἡθική τῆς Ἐυαγγελίας, εἶναι τὸσον ἔξοχον, τὸσον ὠφελίμον εἰς καθὲ ἄνθρωπον, καὶ ἀκολούθως εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, τὸσον οἰκείον, καὶ σύμφωνον μὲ τὰς νόμους τῆς φύσεως, τὸσον ἀναγκαῖον διὰ μίαν καλὴν ζωὴν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, πόσον θέλει εἶναι ὑψηλὸν, μέγα, καὶ ἄξιον ἐνός θεοῦ ἐκείνο ὅπῃ εἶναι ἀκατάληπτον!

Πεφωτισμένον ἔιπα. Διατί ἀρ' ἔγνωρίσης
 τὴν ἀνθρώπινην ἀδυναμίαν, τὸ σενὸν τῆ νοός, κὶ τὸ
 βραχὺ τῆ βίβ, θέλεις, λατρεύει ἕνα ὄν ὑπέρτατον,
 κὶ τόσον εὐεργετικόν, κὶ θέλεις ἀγαπᾶ ὅλας τὰς
 ἄλλας ὁμοίως σα ὡσάν τὴν ἰδίαν ἐδικὴν σα ὑπόσασιν.
 Ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς τῆς θρησκείας τὰ δὲν εἶναι ἄλλος,
 ὡς πρὸς τὴν παρῶσαν ζωὴν, παρὰ τὰ ἐξασκήσῃ τὴν
 ἀρετὴν κὶ τὰ προσκολλᾶσαι εἰς τὴν ἀλήθειαν, τὰ ζῆς
 δηλαδὴ μὲ ἐκείνην τὴν ἐσωτερικὴν εἰρήνην, τὴν ὁποίαν
 κανένα ἀνθρώπινον συμβεβηκὸς δὲν λαράσσει, κὶ ἡ
 ὁποία εἶναι ἰδία μόνον τῶν δικαίων ψυχῶν. Θέλεις
 καταλάβει ἐκ τῆτε, πόσον εἶναι ΤΥΦΛΗ ἌΝΤΙ
 ΣΩΤ, τῆτε ἡ ὑπερήφανος φιλοσοφία, ὅτῃ ζητεῖ τὰ
 δῶση νόμον εἰς ὅλα! Ἄυτὴ περὶ τὰ τῶσα, κὶ τῶσα
 ὅτῃ ἔχει ἀναχέιρας, κὶ πρὸ ὕψυλμῶν, κὶ τὰ ὁ
 ποία εἶναι εἰς τὴν τῶξιν τῆς ὁρατῆς κτίσεως, ἐνί
 οτε μὲν ἀνειροπολεῖ, ἐνίστε δὲν καταλαμδάνει τῶπο
 τες, ἄλλην φορὰν πάλιν συμπλέκει κὶ προσαρμόζει
 τὰ ἀσύμπλεκτα, κὶ τὰ ἄτοπα. Ἐπειτα ὀιεται τὰ

γένει

δι' ὅσα σὺ ἔπα προτιτέρα, χωρὶς ἐδῶ νὰ φέρω ἐμπρὸς διαιρέσεις, καὶ ὑποδιαιρέσεις, καὶ ἀντὶ μιᾶς ἐπισολῆς νὰ γένη μία θεολογικὴ εἰδολογία περὶ τῆς χάριτος, ἰδὲ τί σὺ λέγω ἐν συντόμῳ.

Μὲ ὅτι τρῶπων καὶ ἂν γίνεταί τῆτο, τί ἀντίφασσις εἶναι ὅταν ὁ κτίστης βοηθεῖ τὸ κτίσμα τε νὰ ὑποτάτῃ τὴν κρίσιν τῆ λογικῆ τε εἰς τὴν θεϊαν τε διαταγὴν; τί ἀντίφασσις εἶναι ὅταν ὁ θεὸς ὁπῆ εἶναι ἢ αὐτοαγαθότης κάμνει ἕνα ἔργον εὐσπλαχνίας, σηριζώντας τὸ κτίσμα τε καὶ πίσευσῃ μιαν ἀλήθειαν ὁπῆ ἐναργῶς δὲν καταλαμβάνει; τί ἀντίφασσις εἶναι τέλος πάντων, ὅταν κρεμαμένη ἢ σωτηρία τῆ κτίσματος ἀπὸ τῆτην τὴν πίσιν, καὶ ἀπὸ τὰ ἔργα, ὁπῆ αὐτὴ διδάσκει, μεταχειρίζεται ὁ θεὸς τὴν χάριν τε διὰ νὰ τὸ σερεῶσῃ εἰς αὐτὴν; τί ἀδλιότης! Ἄλλ' ἔτζ; εἶναι! Τοῖῳτοι εἶναι οἱ περὶ τὰ θεῖα συλλογισμοὶ ὅσων, λαμπρύνονται ἀπὸ τὸ φῶς τῆτης τῆς ὑψάουχενως φιλοτιφίας!

Ἐν.

Ἐντρέπομαι νὰ σὲ εἰπῶ, κὶ νὰ ἀναιρέσω τὰ
 ἄτοπα ὅπῃ ἀκολεθῶν, τὸ — δὲν εἶναι κάμμία θρη-
 σκεία ἀπὸ τὸν θεὸν θελητὴ — κὶ σὲ ἀφίνοι νὰ τὰ
 λογιᾶσης. Διὰ τῆτο σὲ παρακαλῶ νὰ ἐξετάσης τὰ
 ἀνθρώπινα πᾶσι, κὶ ἀναβαίνοντας ἐὰθμηδὸν νὰ κά-
 μης εἰς αὐτὰ μίαν ἐπαρκῆσαν ἡθικὴν ἀνάλυσιν, κὶ
 ἐλέπεις ἂν ἡ ἰδία ἀλογία ἐμπορῆσε νὰ προσφέρῃ μίαν
 κρίσιν ἱερατωδεσέραν. Καὶ ἂν ἀγαπᾷς νὰ βεβαιω-
 θῆς περὶ τῆτον ἴσων ἐντελῶς καθὼς εἶσαι ἐθεταῖος
 ὅτι τὰ δις δύο εἶναι τέσσαρα, δὸς τινὸς ἐχθρῶ σε
 νὰ καταλάβῃ, ἢ ἀκόμι κὶ τῷ ἴδιε σε δὲλε, πῶς τὸ
 μετὰ τὴν ζωὴν μέλλον εἶναι πλάσμα, κὶ μῦθος, κὶ
 θελεῖς ἐγνωρίσῃ με τὴν πράξιν, ἐκεῖνο ὅπῃ με τὴν
 θεωρίαν δὲν φθάνεις νὰ ἐννοήσης. Ἔως ἐδῶ ἀπεκρίθην
 με ὅσῃ σαφὴν εἶναι ἡμπούρεσα εἰς τὰ σύγχεχυμένως
 περιεχόμενα εἰς τὴν ἐπισολὴν σε. Ἰὰ τῶρα, φί-
 λε, ἐν συντόμῳ, ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, τὶ σοχαζέμαι.

ἍΟι Χριστιανὸι προβάλλου τῶν φιλοσόφου πρᾶ-
 γματα. ἍΟι φιλόσοφοι ἀποκρίνονται με συλλογισ-

μῆς.

μὲς. Ἐἰς ποῖον ἔθνος οἱ συλλογισμῶν ἀναιρῶν τὰ πράγματα, δὲν ἴδω ἡξέυρω. Ὅτι Χριστιανοὶ δέιχον καθαρώτερα ἀπὸ τῶν δις εὖω τέσσαρα ὅτι ἡ διδασκαλία τὴν κάμνει δίκαιον καὶ ἔντιμον ἄνδρα ὅποιον τὴν ἀκολουθήσει. Ἡ διδασκαλία τῶν φιλοσόφων κάμνει ἄδικον ἴσον κριτὴν, ἴσον πραγματευτὴν κλέπτην, ἴσον Ἱατρὸν αἰχροκερδῆ, καὶ ἀσυνείδητον, τὸν δημηγόρον ἀπατεῶνα, τὸν Νάυτην καὶ τὸν στρατιώτην δηριώδη καὶ ἀπάνθρωπον, τὴν γυναῖκα ἄπιστον εἰς τὸν ἄνδρὸς τῆς τὴν κοίτην, τὸν υἱὸν ἀνυπότακτον, τὸν πατέρα κακὸν, καὶ ἔτις ὅλας τὰς λοιπὰς καταστάσεις. Ἰδὲ μὲ δὴω λόγια ἡ διδασκαλία ἐκείνων, ὅπῃ ὀνομάζονται φιλοσοφικαὶ κεφαλαί. Ἰδὲ οἱ καρποὶ τῶν βιβλίων, ὅπῃ τὴν σήμερον κάμνεν τόσον κρότον. ἈΘΛΙΑ, ΠΑΡ' ἈΘΛΙΩΝ, ΠΡὸς ἈΘΛΙΟΤΣ, ΠΕΡΙ ἈΘΛΙΟΤΗΤΟΣ.

Ἄν σοχασθῆς ὅτι τῆτι με ἡ κατηγορία εἶναι ψευδὴς, καὶ ὅτι οἱ φιλόσοφοι δὲν διδάσκον ἰσῆαυτα Ἰδὲ ἡ ἀπόδειξις. Ἄυτοὶ σὺ λέγουν ὅτι ὁ ἄνθρω-

πος πρέπει νὰ ζῆ ἐλεύθερος ἀπὸ κάθε δεσμὸν, κὶ φόβον. "Ὅτι ἀφ' ἑτελειώσῃ ἡ ζωὴ, ἐτελείωσαν ὅλα. "Ὅτι ἡ θρησκεία, κὶ ἡ εὐσεβεία εἶναι ἐφευρέματα τῶν ἀνθρώπων. "Ὅτι τὸν θεὸν περὶ τῶν τοιούτων δὲν τὸν μέλει τίποτες. Καὶ ὅτι εἶναι ἰσοτιμος ὁ ἀδίκως πλετῶν, καθὼς κὶ ὁ δίκαιος πτωχὸς εἰς τὰς ὀφθαλμὰς τοῦ. "Ὅταν ἡμπορῶ λοιπὸν νὰ ἀπατήσω τὰς πολιτικὰς νόμους, κὶ νὰ φύγω ἀπὸ τὰς ὄνυχας τῶν κριτῶν, ἡμπορῶ νὰ κλέψω, νὰ φονεύσω, νὰ συγκαομηθῶ μὲ τὴν μητέρα μου, κ τ. , ἡξέυρεις διατί; διατί εἶμαι φιλοσοφικὸς ἐλεύθερος. Καὶ διατί ἡ διάθεσις μου μὲ παρακινεῖ εἰς αὐτὰ. Λοιπὸν τὸ ἠθικὸν ἀγαθὸν ἢ τὸ ἠθικὸν κακὸν, ὅπῃ κὶ κατ' αὐτὰς ἔχει τὰ θεμέλια τὰ εἰς τὴν φυσικὴν ἐπίεικειαν, εἶναι λῆροι. Καὶ τῆτο συνάγεται ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ. "Αἱ ἀδελφεῖ. Στείλαιτες εἰς κόρακος αὐτὰς τὰς λήρας ἀληθινὰ. Στείλαιτας κατὰ κρημνῶ αὐτὰς τὰς φιλοσοφικὰς κεφαλὰς, αἱ ὅπαια καθὼς ἔχον τεταραγμένον, κὶ ἐμβρόντητον τὸν ἐγκέφαλον,

τοιούτης

τοιότης λογῆς ζητῆν νὰ ταραξεν τὴν εἰρήνην, καὶ νὰ
 μολύνεν τὴν συνείδησιν τῶν ἀνθρώπων. Δὲν ἐλεπεῖς
 ὅτι ὅλα τες τὰ γιγάντεια ἔργα δὲν εἶναι ἄλλο, πα-
 ρὰ ἀπορίαι περὶ θρησκείας, ἀμφισβολαί, συλλογι-
 σμοὶ, ψεῦδη ἀπροφάσιστα, καὶ μίαν φανερὰ κακοῦθεια!
 "Ὅταν μίαν θρησκείαν, καθὼς εἶναι ἐκείνη τῷ Χριστῷ,
 εἰρηνοποιεῖ καθεὶ κατασασιν ἀνθρώπων ὅταν τὴν φυ-
 λάξεν κατὰ τὴν ὁρδὴν ἐννοιάτης, καὶ μίαν διδασκα-
 λίαν καθὼς ἐκείνη τῶν τοιούτων φιλοσόφων συνδορυ-
 βεῖ, καὶ συνταράσσει καθεὶ πρᾶγμα ζητεῖ νὰ ἀνατρέ-
 ψῃ ἀκόμη καὶ αὐτὰ τὰ βασίλεια, νὰ συκώσῃ δηλα-
 δὴ καθεὶ τάξιν, καθεὶ ἐσμὸν φιλίας, καθεὶ φόβον
 ἀπὸ τῆς ἀνθρώπου, καθεὶ αἰσχύνην, νὰ τῆς καταστή-
 σῃ θηρία καὶ κτήνη ἀληθῶς, δηλαδὴ φιλοσοφικῶς ἐ-
 λευθέρης, τὴν τοιαύτην διδασκαλίαν καὶ ὁ πλεον ὑ-
 πομονητικὸς καὶ ἀόργητος ἄνθρωπος ἀναγκάζεται νὰ
 τὴν καταπτύσῃ πλήρει τῷ σώματι, καὶ νὰ τὴν σο-
 χαδιῇ ἐκείνο ὅπερ εἶναι, βδελυκτὴν, μισαρὰν, καὶ τῷ
 ἄλλο σκότειον γένημα.

Τελειώνω μὲ τὸν παράδεισον καὶ λέγω. "Ὅτι ἂν ἡπίσις εἶναι θεία, καθὼς τὰ αἷτια μᾶς πληροφοροῦν, καὶ ὑποχομένη αὐτὴ τὸν παράδεισον, ἔπεται ὅτι οἱ κόψι τῶν Χριστιανῶν ἀποδλέπεν εἰς ἓνα σκοπὸν ἀλάνθασον. Σκοπὸς, ὁ ὁποῖος περιέχωντας μίαν μακαριότητα ἐντελή, καὶ αἰώνιον, ποτὲ δὲν πληρῶνεται ἐξαρκέντως μὲ τῆς προσκαίρου κόψι μιᾶς ζωῆς βραχυτάτης. Καὶ ἄμποτε νὰ γνωρίσωμεν τὴν τὴν ὀλβιωτάτην ἀλήθειαν συγκαταλεγόμενοι μὲ ὅσους θελυν τὸν ἀπολαύσει, τῆς ὁποίας πλέον λαμπρὰν καὶ ἀδιάσεισον εὐτυχίαν δὲν ἠξέυρω νὰ σὺ εὐχηθῶ, Φιλεμ.

Βλέπεις μὲ ποσὴν προθυμίαν σὺ ὑπήκουσα, ζητῶ λοιπὸν καὶ ἐγὼ διὰ βραβεῖον τῆς ὑποταγῆς μου, νὰ ἐπικρίνης τὰ γεγραμμένα μὲ προσοχὴν, καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἀκῶσω τὴν ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν, οἰαμένῳ μεχρὶ θανάτε σὸς φίλος γνήσιος.

N. N.